

OPINNÄYTETYÖ

Festaripakka Kotkaan Reiluus-Rohkeus-Rakkaus

Heljä Halinen

Yhteisöpedagogi (AMK)
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(5/2023)

Tekijä: Heljä Halinen
Opinnäytetyön nimi: Festaripakkamalli Kotkaan, Reiluus–Rohkeus–Rakkaus
Sivumäärä: 48 ja 6 liitesivua
Työn ohjaaja: Sanna Nieminen
Työn tilaaja: Kotkan kaupunki, hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue

Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue tilasi Kotkan Festaripakkamalli Kotkaan kehittämistehtävän. Festaripakka pohjautuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ehkäisevän päihdetyön Pakka-malliin. THL ja Seinäjoen kaupunki kehittivät Festaripakka-mallin vuonna 2018 turvaamaan nuorten vastuullista festivaalijuhlimista. Tarkoituksena oli mallintaa Kotkan Meripäiville Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen ja Seinäjoen kaupungin kehittämän Festaripakkamallin mukaista toimintaa. Kotkan Meripäivät ovat yli 60-vuotta järjestetty nelipäiväinen merellinen koko kansan festivaali, joka järjestetään vuosittain heinäkuun lopulla. Meripäivien aikaan nuoret kokoontuvat keskenään Kotkan lukuisiin puistoihin. Kehittämistehtävän tarve nousi, kun Kotkan Nuoret työryhmässä oli havaittu nuorten huolestuttavaa päihdekäyttäytymistä. Jopa 12-vuotiaita joutuu vatsahuuhteluun viikoittain. Kotkassa ilmiötä kutsutaan Juissipurkki ilmiöksi, joka tarkoittaa alaikäisten käsiin joutunutta kirkasta alkoholia, jota nuoret nauttivat Juissimehu-purkeista.

Ehkäisevä päihdetyö–Opas kunnille ja hyvinvointialueille 2022 perustuu lakiin ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Laki velvoittaa kuntien ja hyvinvointialueen toimijat toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä osallistavin ja yhteisöllisin menetelmin. THL:ssä kehitetty Pakkamalli on yksi vaihtoehto.

Aineiston tutkimusmenetelminä käytin asiantuntija haastatteluita sekä havainnointia nuorten parissa Aseman Lapset ry. Walkers-toimintailloissa. Tietopohjana käytin ajantasaista lainsäädäntöä muun muassa ehkäisevän päihdetyön järjestämislakia, kuntalakia sekä keskeisten tahojen ohjeistuksia Sosiaali- ja terveysministeriön päihde- ja riippuvuusstrategiaa – Suuntaviivat vuoteen 2030 ja Ehkäisevä päihdetyö–opas kunnille ja hyvinvointialueille 2022 sekä THL Pakka–mallista ja Seinäjoen Festaripakka-mallista saamiani tietoja.

Aineistosta nousi seuraavat teemat: Tapahtumatuotanto hoitaa ammattitaitoisesti Kotkan Meripäivät, järjestyshäiriöitä ei tapahtuma-alueella juuri ole. Ongelmaksi nousee nuorten keskenään tapahtuvat kokoontumiset puistoissa ja julkisissa tiloissa (järjestyshäiriöt, väkivalta,

päihtymys). Nuoret tarvitsevat turvallisia aikuisia kohtaamaan heitä Kotkan Meripäivillä Kotkan puistoihin. Tämä nousi esille haastatteluiden sekä nuorten havainnoinnista. Viranomaiset (poliisi, lastensuojelu) eivät välttämättä tavoita nuorten huoltajia ja selviämisasema tulee järjestää alaikäisille nuorille. Kotkan päihdemyönteinen kulttuuri vaatii pitkäjänteistä työtä, jotta saadaan asennemuutos aikaan eri tahojen toimijoille, nuorille sekä nuorten huoltajille. Päihteiden haitoista on tärkeä tiedottaa nuoria sekä heidän huoltajiaan. Nuoret on tärkeä osallistaa toteuttamaan heille suunnattua toimintaa. Kotkan alueen päättäjien on tärkeä tiedostaa ehkäisevän päihdetyön merkitys sekä velvoittava lainsäädäntö niin kunnassa sekä hyvinvointialueilla. Tiivis yhteistyö on keskeistä.

Kotkan Meripäivien aikana ilmenevien tapahtuman ulkopuoleisten häiriöiden ja haittojen minimointi on olennaista, tapahtumatuotannon toimien lisäksi. Paikallisten ja alueellisten päättäjien tulee huolehtia riittävästä resurssoinnista ehkäisevän päihdetyön toimiin (työaikajärjestelyt ja rahoitus). On huolehdittava myös siitä, että Meripäivien aikana työntekijäpanosta on mahdollista käyttää.

Asiasanat: etsi 3-7 asiasanaa osoitteesta <http://finto.fi/ysa/fi/> nuoret, osallisuus, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Master of Humanities, Community educators

Author: Heljä Halinen
Title: Preventative substance abuse work in a festival in the City of Kotka
Number of Pages: 48 and 6 attachment pages
Supervisor: Sanna Nieminen
Commissioned by: City of Kotka, Wellness and Health

This thesis focuses on ensuring the responsible celebration of young people for Kotkan Meripäivät. This work was commissioned by the City of Kotka (well-being and health). The aim was to provide solutions for the responsible celebration of young people at this event. Kotkan Meripäivät has been organized for more than 60 years for the entire people festival in July. During the event, young people gather together in the parks of Kotka. Concerned drug use among young people had been observed. Even 12-year-olds get gastric lavage. The phenomenon is called the Juissi jar phenomenon. This means that clear alcohol is mixed with juice, they drink it from juice jars. We need to intervene in responsibility and community-based way. I collected the material by interviewing experts and among young people with observations. Thesis was based on legislation and the municipal law. Event production manages the event itself in a high-quality way. The problem is that young people meet in parks by themselves without authorities or adults. This causes a disorder of order. Police and child welfare do not reach the guardians of young people during event. It is important to have safe adults confronting the young people in the city of Kotka parks. The need for the survival status of minors is obvious. The decision-makers must ensure adequate coordination and resources to this work.

Keywords: young people, responsibility, community-based

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	10
	2.1 Tilaaja	10
	2.2 Toimintaympäristö.....	11
	2.3 Kotkan Meripäivien toimintaympäristö.....	12
	2.4 Miksi nuoret käyttävät päihteitä?.....	14
3	EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ	16
	3.1 Lakisääteisyys	16
	3.2 Turvallisuus ja osallisuus osana EPT-työtä	18
	3.3 Pakka-malli	20
	3.4 Seinäjoen Festaripakka	22
4	YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS EPT-TYÖSSÄ	24
	4.1 Yhteisöllisyys.....	24
	4.2 Osallisuus.....	24
5	TUTKIMUSMENETELMÄT	27
	5.1 Teemahaastattelu	29
	5.2 Reflektiivinen havainnointi tutkimusmenetelmänä	30
	5.3 Aineiston käsittely	30
	5.4 Havainnointia nuorten keskuudessa.....	31
6	TULOKSET JA ANALYYSI	33
7	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	36
	7.1 Festaripakka Kotkaan - Puistopakka, siellä missä nuoret on.....	36
	7.2 Puistopakka Kotkaan	37
8	ARVIOINTI	40

8.1 Kehittämistehtävän luotettavuus.....	40
8.2 Tilaajan arvio	41
9 POHDINTAA.....	42
10 LÄHTEET	46
LIITTEET.....	49
Liite 1. Nuorten päihteiden käyttö huolettaa Kotkassa	49
Liite 2. Haastattelukysymysten sisällöt.....	52
Liite 3. Toimintaehdotus tiedolla johtamisen näkökulmasta	53
Liite 4. Tilaajan arvio.....	54

1 JOHDANTO

Kehittämistyö pyrkii selvittämään miten Seinäjoella luotua Festaripakkamallia pystyisi hyödyntämään Kotkan toimintaympäristössä ja Kotkan Meripäivät kaupunkifestivaaleilla. Työni tilaajana toimi Kotkan kaupungin terveyden ja hyvinvoinnin vastuualue, joka vastaa ehkäisevän päihdetyön lainsäädännön mukaisista toimista Kotkan kaupungissa. Kotkan Meripäiviä on vietetty jo yli 60-vuoden ajan ja se on laajuudeltaan yksi suurimpia kesäfestivaaleja Suomessa (H1). Festaripakan keskeisiä ajatuksia on toimia yhdessä eri ammattilaisten, viranomaisten, järjestöjen, tapahtumajärjestäjien, yrityselämän edustajien eli kauppojen, anniskeluravintoloiden sekä alueen asukkaiden yhteistyöllä (Seinäjoen kaupunki 2022. Festaripakka).

Kehittämistyön ensisijainen tehtävä on selvittää Kotkassa järjestettävien nelipäiväisten Meripäivien aikainen toiminta ja siihen liittyviä Festaripakkamallin mukaisia konkreettisia käytännön toimia.

"Meripäivillä on satoja tuhansia käyntejä vuosittain, joten kyseessä on monen eri tahon voimainponnistus" (H3).

Tietoa nuorista ja päihdeistä on saatavana runsaasti, joten keskityn tässä työssäni pitämään tietopohjan rajattuna. Pakka-malli on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL:ssä) kehitetty toimintamalli ja Festaripakka on yksi tämän mallin toimintamuoto. Festaripakka on THL:n ja Seinäjoen kaupungin yhteistyönä vuonna 2018 kehittämä toimintamalli, jolla turvataan nuorten vastuullista juhlimista (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön).

"Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan Seinäjoella Festaripakka- toimintamallilla edelleen. Mallin tarkoituksena on vähentää ja ennaltaehkäistä nuorten päihdeiden käyttöä sekä edistää vastuullisempaa juhlimista ja päihteetöntä elämää" (H2).

Toinen kehittämistyön keskeinen teema on selvittää keinoja, miten päihdeettömyyttä pystyisi parhaiten edistämään kotkalaisten nuorten keskuudessa laajemminkin. Kotkan kaupungin terveyden ja hyvinvoinnin vastuualueelta tuli selkeä tilaus tälle työlle. Tarve perustuu paitsi kaupunkifestivaalien luonteeseen, myös aitoon huoleen kotkalaisten nuorten päihdekäyttäytymisestä. Tarkistelen tätä asiaa osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. Käsittelen asiaa tarkemmin luvussa 4.

Kehittämistehtävän tietoperusta pohjautuu ehkäisevästä päihdetyöstä säädettyyn lainsäädäntöön ja siitä johdettuihin strategioihin ja ohjeistuksiin, jotka ulottuvat kunnan toimintaan. Kes-

keiseksi tietoperustan lähteeksi nousee THL:n elokuussa 2022 julkaisema ehkäisevä päihde-työ-opas kunnille ja hyvinvointialueille. Kolmannessa pääluvussa kerron lähemmin laeista ja ohjeistuksista. Keskityn olennaisimpiin ja viimeaikaisimpiin tutkimuksiin sekä lainsäädännön osalta ehkäisevän päihdetyön oppaaseen ja tekemiini haastatteluihin. Työn tietoperusta koostuu pääosin valtioneuvoston, STM päihde- ja riippuvuus strategian sekä ehkäisevän päihdetyön lainsäädännön velvoitteista, niiltä osin, kun se on perusteltua. Tietoperusta luvuissa esittelen keskeisiä tutkimuksia ehkäisevään päihdetyöhön liittyen myös Osaamiskeskus EHYT ry. materiaalein.

Kotkan kaupungin valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma perustuu kuntalakiin, jonka mukaan vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä kuuluu kunnan perustehtäviin. (Kotkan kaupunki 2021. Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointisuunnitelma 2023–2025). Kaupungin kaikki vastualueet ovat sitoutuneet hyvinvointisuunnitelman toteuttamiseen. Festaripakkamalli tilattiin hyvinvoinnin ja terveyden vastualueen, kulttuuri-toimen tapahtumatuotantojen, puistotoimen sekä eri nuorisotoimijoiden työn tueksi.

Kehittämistehtävässä hyödynnetään Seinäjoen Festaripakasta saatuja tietoja sekä kotkalaisten nuorten päihdekulttuuria kuvaavia indikaattoreita. Tietoa kehittämistyön tueksi sain tutustuen saatavilla oleviin raportteihin ja toteuttamalla haastatteluja sekä havainnointia nuorten parissa. Haastattelin seuraavia: Tapahtumatuotannosta vastaavaa asiantuntijaa, turvallisuudesta vastaavaa asiantuntijaa, Seinäjoen kaupungin asiantuntijaa, sekä ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoita.

Haastattelut valikoituivat menetelmäksi, koska valmista tietoa Seinäjoen Festaripakkamallin käytännön toteuttamisesta ja Kotkan Meripäivien viranomais- ja nuorisotyön yhteistyöstä ei ollut saatavilla. Tämän lisäksi käytin tutkimuksessani tukiaineistona havainnointia nuorten parissa toimiessani Aseman lapset Walkers vapaaehtoisena muutamina toimintailtoina. Lisäksi käytin indikaatitietoja kotkalaista nuorista.

Kehittämistyön punaisena lankana pyrin tuomaan esille nuorten osallisuuden näkökulmaa. Kehittämistyön tutkimuskysymyksiksi valitsin:

Mitä vastuulliseen juhlimiseen tähtääviä toimia Kotkan Meripäivien ympärillä nyt jo mahdollisesti käytetään?

Mitä uutta lisäarvoa Festaripakka toimintamalli voi tuottaa Kotkaan ja Kotkan Meripäiville?

Miten alaikäiset nuoret tulisi huomioida vastuullisen juhlimisen ja osallisuuden näkökulmasta?

Kehittämistyön etukäteissuunnitteluun sekä teoriapohjan tietojen etsimisen tavoitteena oli saada mahdollisimman uutta tietoa ehkäisevän päihdetyön menetelmistä ja velvoitteista sekä kotkalaisten nuorten päihteiden käytöstä. Kehittämistyön aikana toteutin yhteisöpedagogin kehittävää harjoittelua Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden vastualueelle, perehtyen kehittämistehtäväni teoriaan myös käytännössä. Harjoittelun suoritin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin työparina ja olin mukana eri työryhmissä, pitämässä päihde- ja sähkötupakkainfoja peruskouluilla sekä Kotkan kaupungin liikkuvan nuorisotyön ja Kotka-Kymin seurakunnan Wauto illoissa. Wauto-toiminta on Aseman Lapset ry. kehittämän Walkers toiminnan työmuoto. Halusin yhdistää kehittämistyöhöni konkretiaa. Pysin tuomaan esille käytännön työssä tekemiäni havaintoja. Kehittämistyön tavoitteena on luoda Seinäjoen Festari-pakka-mallin pohjalta konkreettiset kehittämissuositukset, joilla Kotkan kaupungissa lähdetään toteuttamaan omaa toimintamallia.

"Tarvitsemme palvelurakenteen ja sen taustalla olevien ajattelutapojen muutosta. Päihteet kuuluvat nuorten arkeen ja he käyttävät niitä. Asian kieltämisen sijaan meidän tulisi suunnata osaamista ja toimia haittojen vähentämiseen sekä rohkeutta tarttua varsinkin ongelmakäyttöä aiheuttaviin syihin. Yhtä tärkeää on ymmärtää nuoruutta käsitteenä ja miten ihmisen ollessa nuori heidän todellisuutensa toimii." (Turkka 2023. Päihteiden ongelmakäyttöön puuttuminen vaatii nuoruuden ymmärtämystä).

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Tilaaja

Kehittämistehtäväni tilaajana toimii Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue. Pääsin harjoitteluun Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden vastuualueelle, ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin työhön mukaan. Sain harjoittelun alkaessa ehdotuksen kehittämistehtävän tekemiseksi työpaikalta. Tehtäväni oli selvittää, miten Seinäjoella kehitettyä Festaripakka-toimintaa voisi mallintaa Kotkan toimintaympäristössä. Tarve toiminnalle oli nuorten huolestuttava päihdekäyttäytyminen Kotkassa. Tilaajan toiveesta tilanteeseen etsitään ratkaisua huoltajien, elinkeinonharjoittajien sekä muiden toimijoiden osalta, jotta päihdemyönteistä kulttuuria saataisiin muokattua yhdessä toimien.

Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden vastuualueella. Hän toimi myös kehittäväni harjoitteluni sekä kehittämistehtäväni työelämä ohjaajana. Harjoittelu mahdollisti osallistumisen Kotkan Nuoret työryhmään sekä laaja-alaiseen moniammatillisen ehkäisevän päihdetyön työryhmään. Osallistuin ehkäisevää päihdetyötä ja päihdehaittojen ehkäisyä käsitteleviin koulutuksiin ja webinaareihin, sekä osallistuin käytännössä Liikkuvan nuorisotyön, Kotka-Kymi seurakunnan ja Asemanlapset ry:n Wauto-iltoihin, joihin sain vapaaehtoiskoulutuksen osana harjoitteluani.

Kehittämistyön lähtökohdaksi valikoitui tuottaa Festaripakkatoiminnan malli kartoittamalla sekä tuottamalla tietoa, mitä toimintoja Kotkan Meripäivillä voi toteuttaa Festaripakkamallin mukaisesti. Festaripakan mallintamisen alustana toimi Kotkan Nuoret työryhmä. Kotkan Nuoret työryhmään kuuluu: Kymenlaakson hyvinvointialueen lastensuojelun alkutiimin, Nuorten Matala- mielenterveyspalvelut, Kaakkois-Suomen poliisin Ennalta estävä toiminta, Kotkan kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori ja oppilas- ja opiskelija-huollon koordinaattori, Kotkan kaupungin liikkuva nuorisotyö, Kymenlaakson perhekeskustyö sekä Kotka-Kymin seurakunnan erityisnuorisotyö. Työryhmä perustettiin, kun liikkuva nuorisotyö havaitsi epätoivottua päihdekäyttäytymistä ja nuorten levottomuuden lisääntymistä. Koettiin, ettei tilanne ole hoidettavissa vain nuorisotyön keinoin.

2.2 Toimintaympäristö

Kotka on Kymenlaakson toiseksi suurin kaupunki ja sijaitsee Suomenlahden rannikolla, Kymi-joen suistossa. Kaupunki tunnetaan mm. satamasta, teollisuudesta, kauniista puistoista ja Meripäivistä. Kotka on myös monipuolinen koulu- ja kulttuurikaupunki. (Kotkan kaupunki 2022.)

Pääkaupunkiseudulta ajaa Kotkaan noin tunnissa. Lähimmät naapurikunnat ovat Hamina, Pyhtää, Miehikkälä ja Virolahti (Etelä-Kymenlaakson karttapalvelu 2022.) Kotka on tunnettu kansainvälisestikin kauniista palkituista puistoistaan (Kykkänen 2018.)

Kotkan kaupungin arvot: Reiluus – Tasa-arvoisesti, kestävästi ja kotkalaisella asenteella. Rohkeus – Innostuen, uskaltuen ja uudistuen. Rakkaus – Kotiseudusta ja sen ihmisistä välittäen, ilon kautta! (Kotkan kaupunki 2022. Kotka 2030). Kotkan kaupungin työtä ohjaa lainsäädäntö. Kuntalain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. Lain tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä. Kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueellista elinvoimaa. Asukkaille tarjottavat palvelut järjestetään kestäväällä tavalla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti. (Kuntalaki 2015/410.)

Kotkan kaupunki toimii organisaatorakenteensa puitteissa ja sen toimintaa ohjaa kaupunginvaltuusto, joka on valinnut keskuudestaan kaupunginhallituksen. Valtuusto ja hallitus, johtavat mm. lautakuntatyötä. Lautakuntia ovat: ympäristö-, kaupunkirakenne-, kasvatuksen- ja koulutuksen sekä hyvinvointilautakunnat. Kaupunginjohtaja johtaa toimialoja: konsernipalvelualue, kaupunkikehitys, ja viestintä, kulttuuri, kaupunkisuunnittelu, tekniset palvelut, opetustoimi, nuorisotyö, liikuntapalvelut sekä hyvinvointi ja terveys. Hyvinvoinnin ja terveyden vastuualue toimii hyvinvointilautakunnan alaisuudessa. Saman lautakunnan alaisuudessa toimii myös kulttuuripalvelut, sekä tapahtumatuotannot osana kulttuuripalveluita. (Kotkan kaupunki 2023. Päättöksenteko.) Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen osallistuu kaikki kunnan toimialat. Toimintaa koordinoi lakisääteinen hyvinvointityöryhmä, joka varmistaa ohjauksen ja resurssit (Kotkan kaupunki 2023). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kuuluu olennaisena osana ehkäisevän päihdetyön kokonaisuus.

"Kotka ei ole merikaupunki, vaan satamakaupunki, joka on syntynyt sataman ja ihmisten ympärille, Carl-Gustav Walldén painottaa." (Lamminsivu 2022. SATA-MAPERKELE! Satamasta syntyi Kotka).

Kotka on kansainvälinen satamakaupunki sekä entinen tehdaskaupunki. Kotkalla on merirajaa Venäjän kanssa, eikä Tallinnakaan ole kaukana. Kotkan maine on päihdemyönteinen. Perimätiedon mukaan laivoista on välitetty lastipulloja, ja ahtaajatkin olleet töissä enemmän tai vähemmän tukevassa humalassa. Samoin tehdastyöläiset ovat pitkien ja rankkojen työrupeamien jälkeen rentoutuneet alkoholin voimin. Nämä näkemykset perustuvat parin vuosikymmenen aikana havaitsemiini asioihin Kotkassa asuessani, ihmisten puheissa ja käytöstä seurattessani.

"Itäisen Suomenlahden kautta hoidettiin käytännössä koko sisäsuomen alkoholihoito, kiteyttää Ylimaunu" (Kivimäki & Lönnblad 2023. Kieltolaki aloitti salakuljettajien juhlat – näin meren yli virtasi vuodessa miljoonia litroja 96-prosenttista pirtua.)

Virosta haetaan edelleen yksityisautoin ja bussein alkoholijuomia ja osa lastista päätyy alaikäisille katukaupassa (Kotkan kaupunki 2022. Kotkan Meripäiväraportti etsivän työn Meripäiviin sekä sisäisen turvallisuuden viranomaisten toiminnan näkökulmasta 2022, 1–3.) Ehkäisevälle päihdetyölle on tarvetta, koska aikuisten suhtautuminen päihteisiin on sallivaa Kotkassa.

2.3 Kotkan Meripäivien toimintaympäristö

Kotkan Meripäivät ovat heinäkuun lopulla järjestettävä nelipäiväinen kaupunkifestivaali. Kotkan Meripäivät on yksi Suomen suurimmista kesätapahtumista ja on kaupungin omana tuotantona toteutettava tapahtuma. Kotkan kaupungin kulttuuritoimen tapahtumatuotannot tuottavat Kotkan Meripäivät yhteistyössä paikallisten viranomaisten, yritysten ja järjestöjen kanssa. Vuonna 2022 Kotkan Meripäivien kävijämäärä oli 230 000 ihmistä (Finland Festivals ry. 2023. Festivaalien käyntimäärät 2022).

"Kotkan Meripäivät on vuodesta 1962 järjestetty legendaarinen kesätapahtuma, jossa koko kaupunki pitää hauskaa konserttien, monipuolisen ohjelman, markkinoiden, nautiskelun ja illan hämyyn tummuvan merikaupungin ainutlaatuisen tunnelman myötä. Tarjontaa on kaiken ikäisille, ja perheen pienimmille on järjestetty aivan omaa festivaaliumua Lasten Meripäivillä." (Kotkan Meripäivät 2023).

Kotkan Meripäivät tuovat varsinaisen festivaalialueen ulkopuolelle Kotkan palkittuihin puistoihin, kaduille ja rannoille kaiken ikäisiä ihmisiä nauttimaan merellisestä tunnelmasta. Tämä tuo mukanaan myös ei toivottuja lieveilmiöitä.

Kotkan Meripäiviä vietettiin 60-vuotisjuhlataipaleen myötä rauhallisissa merkeissä heinäkuussa 2022. Kotkan keskustassa järjestetty tapahtuma, houkutteli paikalle paikallisia sekä pi-demmänkin matkan päästä tulleita ihmisiä. Tällä kertaa Meripäivien avajaisparaatissa nähtiin:

paraatityöt, orkesteri, urheilijoita, erilaisia kulttuuriryhmiä, tanssiryhmiä, historiallisia autoja, moottoripyöriä, saunoja, hiihtoporukoita, eläinyhdistyksiä sekä lukuisia muita harrasteryhmiä. Koronapandemian jälkeen poikkeuksellisesti kolmepäiväistä festivaalia juhlittiin maltillisesti ja onnistuneesti. Poliisia Meripäivät työllisti hieman normaalia viikonloppua enemmän, suuren väkimäärän vuoksi. Seuraavat Meripäivät järjestetään heinäkuun lopussa 2023, paikan ollessa vielä avoin. (Rautoma 2022.)

Kotkan Meripäiväraportti etsivän työn Meripäivätiimin sekä sisäisen turvallisuuden viranomaisten toiminnan näkökulmasta kertoo seuraavaa: Meripäiville koottiin kokeiluluontoisesti moniammatillinen etsivän työn Meripäivätiimi, joka jalkautui Kotkansaaren puistoihin. Tiimissä toimivat ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö, Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalveluiden (Kymsote) suonensisäisten huumeiden käyttäjien terveysneuvonta Piste sekä Etelä-Kymenlaakson ammatillisen koulutuskeskuksen (EKAMI) Rannikkopajojen etsivän nuorisotyön Finders. (Kotkan kaupunki 2022. Kotkan Meripäiväraportti etsivän työn Meripäivätiimin sekä sisäisen turvallisuuden viranomaisten toiminnan näkökulmasta 2022, 1–3).

Tiimi jalkautui Kotkansaaren puistoihin. Havaintoja tehtiin puistoissa "päihdesilmälasein", varsinaisella Meripäiväalueella sekä sen ulkopuolella. Puistoihin jalkautuminen tehtiin torstai aamupäivän aikana. Tämä ei osoittautunut toimivimmaksi ajankohdaksi. Valinta oli tehtävä muun asiakastyön takia näin (aikajärjestelyt). Piste jakoi puhtaita neuloja, omalle asiakaskunnalleen (aikuisille). Perjantai iltapäivänä tiimi jalkautui puistoihin, jossa kohtasi päihtyneitä aikuisia sekä nuorisoa. Havaintojen mukaan päihteiden käyttö oli tuolloin vielä maltillista. Alaikäisiä nuoria oli kokoontunut Isopuistoon kahluualtaan läheisyyteen. Aikuisia oli samaisessa puistossa istumassa kallioilla. (mt.,2)

Kotkan Kirjaston ja Kotkan kirkon välissä olevassa puistossa oli ihmisiä juomassa olutta ja siideriä. Aikuiset ilmaisivat kiinnostustaan tiimin työhön ja pitivät sitä tarpeellisena Meripäivien osalta. Päivän edetessä ihmisiä kertyi Isoon Puistoon sekä Sibeliuksen puistoon. Puistoissa oli jo paljon ihmisiä. Alakouluikäiset keräsivät tölkkejä. Järjestyksenvalvojat olivat sitä mieltä, että tiimin kannattaisi olla liikkeellä puistoissa ainakin klo 19 alkaen. Meripäivätiimin yleishavainnot: katukuvassa näkyy koko viikon päihteitä, mutta Meripäivien alettua runsaammin. Aamuisin on lähinnä aikuisia, nuoria näkyi alkuiltapäivästä. Vastaavalle työlle olisi tarvetta, raportissa todetaan. (mt., 2). Meripäivien aikana on koko kaupunki liikkeellä, joten lapset ja nuoret liikkuvat alkoholia nauttivien keskellä itsekseen.

Raporttiin oli koottu myös poliisin tiedotteista asiaa. Meripäivien aloituspäivä torstaina käynnistyi hienosti, vain yksi pahoinpitelykirjaus. Meripäivillä oli hieman enemmän hälytysmääriä suuren väkimäärän takia. Poliisilla oli tehtäviä eniten torstain ja perjantain välisenä yönä. Tuona aikana oli kaikkiaan 47 poliisitehtävää, jotka rajoittuivat varsinaisen Meripäiväalueen ulkopuolelle ja festivaalialueella tai anniskeluteltoissa ei poliisilla ollut tehtäviä lainkaan. Puistoissa tapahtuva juhlinta työllisti eniten poliisia, perjantaiyönä lähes 80 poliisitehtävää. Tehtävät painottuivat Sibeliuksen puistoon sekä Isoon Puistoon. Poliisi otti kiinni 12 henkilöä ja kolme henkilöä rikosperusteisesti. (Mt. 2022.) Järjestyshäiriöt sijoittuvat varsinaisen Meripäiväalueen ulkopuolelle, siellä missä nuoret ovat pääsääntöisesti ilman huoltajiaan.

2.4 Miksi nuoret käyttävät päihteitä?

Nuoret kuvaavat syitä päihteidenkäytölle seuraavasti: He kokevat sen rentouttavan, poistavan stressiä ja auttavan pitämään hauskaa sekä tulee hyvä olo ja se edesauttaa mukavaa yhdessäoloa. Muiden käyttäessä ryhmäpaine on olennainen tekijä (EHYT ry. Kulttuuri ja päihteet -selvitys 2022.) Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuualue kokoaa vuosittain tilastotietoa kotkalaisia nuoria koskettavista asioista valtuustolle toimitettavaan hyvinvointiraporttiin. Käytin tässä työssäni raportin tietoja ja poimin niistä keskeisiä indikaattoreita kuvaamaan kotkalaisten nuorten elinoloja. Tiedot on koottu THL:n kouluterveyskyselystä 2021. THL:n kouluterveyskyselyt osoittavat pitkällä aikavälillä, että nuorten alkoholin käyttö on vähentynyt. Sen sijaan yhä pienempi joukko nuoria käyttää runsaasti päihteitä. Raportin mukaan kotkalaiset nuoret käyttävät alkoholia ja muita päihteitä enemmän, kun nuoret keskimäärin koko maassa. (Kotkan kaupunki 2022. Hyvinvointilautakunnan pöytäkirjan liite)

"Karhuvuoren nuoria kohdattu Koivulassa ja niissä keskusteluissa on tullut esille, että siellä on bileet ulkotiloissa joka viikonloppu ja sieltä lähdetään usein ambulanssilla sairaalaan vatsahuuhteluun" (Kotkan Nuoret työryhmän muistio 10.10.2022.) Tästä ilmiöstä on omakohtaista kokemusta käytännössä Walkers vapaaehtoisena. Kymen Sanomissa uutisoitiin nuorten huolestuttavasta päihdekäyttäytymisestä, jossa nuoret vaihtavat seksuaalisia tekoja saadakseen alkoholia. (Puukka 2022. Nuorten päihteiden käyttö huolettaa Kotkassa).

Alla olevissa taulukoissa kuvataan vuoden 2019 ja 2021 THL:n kouluterveyskyselyn tuloksia kotkalaisten kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisten nuorten osalta: Heistä kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 21,1 % vuonna 2019, kun puolestaan taas vuonna 2021 ilmoittaa 26,5 % niin. Vuonna 2019 ilmoittaa nukkuvansa arkisin alle 8 h 42,8 %, kun vastaavasti vuonna

2021 ilmoittaa 46,6 % vastaavaa. Samasta kohderyhmästä 29,8 % kokee olevansa tyytyväinen elämäänsä vuonna 2019, kun vuonna 2021 vain 23,2 % kokee niin. Ahdistuneisuuden osalta kohtalaisesti tai vaikeasti ahdistuneeksi itsensä kokeneita oli 14,2 % vuonna 2019, kun vastaava luku vuonna 2021 oli 18,1 %. Heistä ilmoittaa 4,8 % käyttäneensä kannabista viimeisen 30 päivän aikana vuonna 2019, kun vuonna 2021 vastaavasti 4,3 %. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa ilmoitti olevansa vuonna 2019 11,8 %, kun vuonna 2021 puolestaan ilmoitti olevansa 12,8 %. (Kotkan kaupunki 2021).

Terveystilansa kokee keskinkertaiseksi tai huonoksi (8.–9. lk)	21,1 % v. 2019 26,5 % v. 2021
Nukkuu arkisin alle 8 h (8.–9. lk)	42,8 % v. 2019 46,6 % v. 2021
Tyytyväisyys elämäänsä (8.–9. lk)	29,8 % v. 2019 23,2 % v. 2021

Taulukko 1. Terveystila, nukkuminen ja tyytyväisyys elämäänsä (Kotkan kaupunki 2021)

Ahdistuneisuus, kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (8.–9. lk)	14,2 % v. 2019 18,1 % v. 2021
Kannabiksen käyttö, käyttänyt kannabista viimeisen 30 päivän aikana (8.–9. lk)	4,8 % v. 2019 4,3 % v. 2021
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (8.–9. lk)	11,8 % v. 2019 12,8 % v. 2021

Taulukko 2. Ahdistuneisuus, kannabiksen käyttö ja tosi humalassa (Kotkan kaupunki 2021.)

Kasvatuksen ja valistuksen näkökulmasta mainitaan, ettei pelkkä tietoperusteinen asennekasvatus oletettavasti muuta juomiskäyttäytymistä tai estä alkoholiongelmia. Alkoholipoliittisten menetelmien hyviksi käytännöiksi mainitaan kuitenkin valistuksen ja kasvatuksen osalta: ratti-juopumuksen vastaiset kampanjat, kohdistetut ehkäisyohjelmat, perheisiin suunnatut huolta-juutta tukevat ja perustutkinto-opiskelijoihin kohdennetut interventiot sekä lyhyet motivoivat interventiot kouluympäristössä. Vanhemmuutta tukevana työmuotoina mainitaan muun muassa Voimaperheet ja Toimiva lapsi ja perhe. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet).

3 EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ

3.1 Lakisääteisyys

"Ehkäisevä päihdetyö on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnallekin. Työn tavoitteena on myös lisätä ymmärrystä päihteiden käytöstä ja niihin liittyvistä ilmiöistä sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa." (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Alkoholi-, tupakka- ja riippuvuudet).

Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä toimintaa. Keskeisin on laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. Lain tavoitteena on vähentää tupakasta, huumausaineista ja rahapeleistä johtuvia haittoja. Laki määrittelee valtakunnallisesti ehkäisevän päihdetyön vastuita sekä päihdetyön järjestämistä, turvaten ehkäisevän päihdetyön toteutus- ja toimintaedellytykset, edistäen terveyden ja hyvinvoinnin yhdenvertaista toteutumista. (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 2015/523).

Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa lisäksi muun muassa alkoholilaki, laki huumausaineista, tupakkalaki, joita en tässä työssäni käsittele sen laajemmin. Ehkäisevää päihdetyötä ohjaa myös lukuisat eri tahot, kuten Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Aluehallintovirasto (AVI), Valvontavirasto (Valvira) sekä kunnat ja hyvinvointialueet. Valtioneuvoston vahvistama Päihde ja riippuvuusstrategia – Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030 velvoittaa eri tahoja toteuttamaan sen toimia. STM valvoo päihde- ja riippuvuusstrategian 2030 määrittämiä tehtäviä. THL puolestaan ohjaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tutkimusta ja syvällistä päihdetyön tuntemusta, ehkäisevän päihdetyön ohjauksesta ja kehittämisestä ja eri päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyvästä seurannasta. Ehkäisevän päihdetyön tulee perustua tutkittuun tietoon ja toimia toteutetaan sen mukaisesti. AVI ohjaa ehkäisevää päihdetyötä alueellisesti. (Sosiaali ja terveysministeriö 2022. Päihde- ja riippuvuusstrategia- Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030, 15)

STM:n päihde- ja riippuvuusstrategian mukaan on asetettu yhteiset painopistealueet ja suuntaviivat yhteiselle kehittämistyölle vuoteen 2023, jossa ohjataan kokonaisvaltaisemmin alkoholiin, tupakkaan, huumausaineisiin sekä rahapelaamiseen liittyviä riskejä, haittoja ja ongelmia sekä mahdollisuuksia niiden ehkäisemiseen ja hoitamiseen. Strategiassa määritellään ehkäisevää päihdetyötä tekevien tahojen ja toimijoiden rooleja. Aluehallintovirastot (AVI) ohjaavat

omalla vastuualueellaan ehkäisevää päihdetyötä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) puolestaan huolehtii valtakunnallisesta ehkäisevän päihdetyön ohjeuksesta ja kehittämistyöstä. Myös sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (VALVIRA) ohjelmissa huomioidaan ehkäisevän päihdetyön kokonaisuus. Työterveyslaitos puolestaan tukee työpaikkojen päihdetömyyttä, toimien yhdessä työterveyshuollon kanssa päihde- ja riippuvuusongelmien varhaisen tunnistamisen ja tukea antaen. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea toteuttaa huumausainelain mukaista lupa- ja valvontaviranomaistyötä. Alkoholi- ja tupakkalain valvonnan osalta hyödynnetään myös poliisin, Tullin, elinkeinon, nuorisotyön sekä yleishyödyllisten yhdistysten asiantuntemusta.

Strategian keskeisenä toiminta-ajatuksena on vahvistaa yhteistyötä, tiedonkulkua, asiantuntemusta sekä tietoperustaa. Alkoholin osalta strategian tavoitteena on alkoholinkulutuksen, yksilöille, läheisille, yhteisöille ja yhteiskunnalle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Keinoina käytetään: säätelemällä alkoholijuomien saatavuutta ja hintaa sekä myyntiä edistäviä toimia sekä elinkeinotoimintaa ohjataan alkoholilainsäädännöllä. Varsinkin alkoholikuolleisuuden vähentäminen nykyisestä 1 700 enintään 1 300 henkeen vuodessa vuoteen 2023 mennessä. (mt. 2022)

Kotkan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden vastuualueella toteutetaan AVI:n ohjauksessa lakisääteistä ehkäisevän päihdetyön ja päihdehaittojen ehkäisyn koordinoitua koko kaupungin alueella. Ehkäisevää päihdetyötä tulee toteuttaa kaikissa ikäryhmissä hyvinvointialueen ja alueen muiden toimijoiden kanssa yhdessä. Käytännössä kaupunki ei voi sivuuttaa ei päihdehaittoja alueellaan. THL:n julkaiseman Ehkäisevä päihdetyö oppaan 2021 sanoma on, että päävastuu kuuluu kunnille, yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Käytännössä se tarkoittaa, päihdehaittojen kysyntään ja saatavuuteen vaikuttamista ja sitä kautta päihdehaittojen käyttöön. Työn tulee perustua tutkittuun tietoon ja tieteelliseen näyttöön päihdehaittojen käytöstä ja niiden aiheuttamista haitoista. Keinoina voi käyttää hyväksi havaittuja menetelmiä ja toimintamalleja. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille 2021).

Päihdehaittoihin vaikutetaan myös alkoholipolitiikalla ja sen keskeisiä asioita ovat: Alkoholin käytön ja haittojen säätelyä anniskelutoiminnassa sekä tiettyihin kohderyhmiin kohdennettuja toimia yhteisöllisin lähestymistavoin. Näissä keskiöön nousee viestintä ja asennekasvatus sekä varhainen tunnistaminen ja tuki yksilölle ja läheisille. Näitä toimia harvoin toteutetaan erillisinä toimina. Alkoholin mittavia haittoja yksilölle, yhteisölle sekä koko yhteiskunnalle ei voida torjua yhdellä yksittäisellä toimella. On tärkeä muodostaa kattava kokonaisuus, joka

koostuu toisiaan täydentävistä toimenpiteistä. Lyhytkestoisten ja projektiluontoisten toimien sijaan kannattaa suosia laaja-alaisia ja vakiintuneita toimenpiteitä pitkäaikaisesti. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet).

3.2 Turvallisuus ja osallisuus osana EPT-työtä

Ehkäisevän päihdetyön (EPT) ja päihdehaittojen ehkäisyn tavoite on vähentää päihdeistä johtuvaa kokonaishaittaa, sekä yksilön, että yhteisön osalta. Yksilön osalta päihdehaittoja hoitaa hyvinvointialueen toimijat. Kunnan tehtävänä on puolestaan huolehtia yhteisötasolla päihdehaittojen ehkäisystä. Tämä on myös osa kuntien ja hyvinvointialueen turvallisuustyötä.

Kymenlaakson alueellinen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelma kertoo seuraavaa: Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen vaatii kunnilta ja hyvinvointialueilta tietoa ja ymmärrystä asukkaiden sen hetkisistä hyvinvoinnista ja terveyden tilasta, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä tulevaisuuden haasteista. Turvallisuutta voi edistää ohjelman mukaan: Ehkäisemällä syrjäytymistä, päihdehaittoja ja rikollisuutta. Sosiaalipolitiikalla, joka edistää tasa-arvoa ja ehkäisee köyhyyttä. Työllisyystoimilla ja turvallisella asuin- ja elinympäristöllä sekä edistämällä hyviä väestösuhteita.

Monialaisesti tehtävässä työssä tulee varmistaa, että turvallisuus on saavutettavissa tasapuolisesti kansalaisten sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Kun turvallisuus paranee, ihmisten fyysinen, henkinen ja sosiaalinen terveys, hyvinvointi sekä elämänlaatu vahvistuvat.

1. Kaikille mahdollisuus osallisuuteen
2. Hyvät arkiympäristöt
3. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut
4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta

(Kymenlaakson turvallisuusohjelman kertomusosa 2022–2023)

Ehkäisevässä päihdetyössä tulee toimia osallistavasti, kohderyhmä mukaan ottaen. THL:n Ehkäisevän päihdetyön oppaassa 2022 tuodaan esille tiedolla johtaminen, joka ehkäisevän päihdetyön osalta tarkoittaa: Sitouta toimijat, koosta tietoperusta ja luo yhteinen ymmärrys tilanteesta, kuvaa muutostarve ja kohdenna toimet tarvetta vastaavaksi, kehitä, levitä ja vakiinnuta, seuraa toimintoja ja arvioi toteumaa, ylläpidä avointa tiedonkulkua eli viesti missä mennään ja pidä huolta eettisestä toiminnasta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Ehkäisevä päihdetyö-opas kunnille ja hyvinvointialueille 2022 s. 42–56).

Ehkäisevä päihdetyö –opas kunnille ja hyvinvointialueille 2022 mukaan on havaittu seuraavia päihteiden käytöltä suojaavia ja toisaalta myös altistavia riskitekijöitä. Jotta päihdehaittoja voidaan vähentää, on keskeistä tunnistaa sekä riskitekijät, että etenkin suojaavat tekijät, joiden avulla haittoihin voidaan vaikuttaa ennalta estävästi. Riskitekijöillä tarkoitetaan yksilön, hänen läheisiin, yhteisöön tai yhteiskuntaan liittyvää ilmiötä, joka tietyissä olosuhteissa tai ryhmissä lisää ongelman tai häiriön ilmenemistä. Riskitekijöiksi mainitaan kasvuympäristössä ilmeneviä monimuotoisia tai kasaantuvia ongelmia esimerkiksi väkivalta, laiminlyönnit, turvattomuus sekä osattomuus. Työllistymiseen, toimeentuloon liittyviä ongelmia, yksinäisyys, heikot sosiaaliset suhteet sekä sairastuminen, päihdemyönteinen kulttuuri, päihteiden helppo saatavuus esimerkiksi ikärajakontrollin pettäminen.

Päihteiden käytöltä suojaaviksi tekijöiksi mainitaan muun muassa kasvuympäristö, joka on turvallinen ja kannustava. Lapsen tai nuoren kasvua tukeva varhaiskasvatus sekä perusopetus. Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot, sosiaalisten suhteiden luotettavuus ja turvallisuus lähiyhteisössä. Päihteisiin ja riippuvuuksiin ehkäisevästi suhtautuva asenneilmapiiri sekä stigmaa purkavat asenteet.

Riskitekijöillä tarkoitetaan	Yksilön, hänen läheisiinsä, yhteisönsä tai yhteiskuntaan liittyvä ilmiö, joka tietyissä ososuhteissa tai ryhmissä lisää ongelman tai häiriön ilmenemistä.
Riskitekijöitä	Kasvuympäristössä ilmenevät monimuotoiset tai kasaantuvat ongelmat; väkivalta, laiminlyönnit, turvattomuus sekä osattomuus, työllistymiseen, toimeentuloon liittyvät ongelmat, yksinäisyys, heikot sosiaaliset suhteet, sairastuminen, päihdemyönteinen kulttuuri, päihteiden helppo saatavuus (ikärajakontrollin pettäminen)
Päihteiden käytöltä suojaavat tekijät	Kasvuympäristö, joka on turvallinen ja kannustava. Lapsen/nuoren kasvua tukeva varhaiskasvatus ja perusopetus, hyvät tunne-

	<p>ja vuorovaikutustaidot, sosiaalisten suhteiden luotettavuus ja turvallisuus lähiyhteisössä, päihteisiin ja riippuvuuksiin ehkäisevä sekä stigmaa purkavat asenteet sekä kulttuuri. Päihteiden vaikea saatavuus. (tiukka ikärajakontrolli)</p>
--	--

Taulukko 3. päihteiden käytön riskitekijät ja käytöltä suojaavat tekijät (Terveyden ja hyvinvoinnilaitos. Ehkäisevä päihdetyö-opas kunnille ja hyvinvointialueille 2022, 12)

Vuorovaikutteinen päihdekasvatus ja viestintä nousevat keskeiseen asemaan. Tulee tarjota tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista sekä motivoida ihmisiä hyvinvointia edistäviin toimiin. Ehkäisevä päihdetyö vähentää tutkitusti inhimillistä kärsimystä, sosiaali- ja terveystalouden tarvetta, väestöryhmien välisiä terveyseroja sekä lisäten työn tuottavuutta ja turvaa väestön työ- ja toimintakykyä tulevaisuudessa (mt. 2022 ,1–8).

3.3 Pakka-malli

Suomeen on kehitetty yhteisöprentioon perustuva Pakka-toimintamalli eli alkoholi-, tupakka- ja nikotiinipolitiikka, jonka käyttöönottoa edistetään kansallisesti (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet.) Käsitän yhteisöprention tavaksi toimia yhteisöllisin keinoin epätoivotun ilmiön ehkäisemiseksi.

Pakkamallilla on tarkoitus ehkäistä päihdetaittoja yhteisöllisin keinoin, paikallisesti koko yhteisön voimin. Keskeisimpiä asioita on parantaa myyntipaikkojen ikärajavalvontaa, vähentää alkoholin ja nikotiinituotteiden saatavuutta sekä tukea raittiutta, vaikuttaa asenteisiin päihteiden osalta, nimenomaan alaikäisten osalta sekä tiukentaa anniskelua päihtyneille ravintoloissa. Pakkamalli pohjaa lainsäädäntöön. Keinoina tavoitteeseen pääsemiseksi käytetään: Suunnitelmallista yhdessä tekemistä ja toimintojen yhteen sovittamista sekä koordinaatiota. Mukaan on tarkoituksena sitouttaa toimintaa ohjaava koordinaattori, kunnan eri toimijat, järjestöt, elinkeino, viranomaiset, poliittiset päättäjät, kansalaiset sekä media. Tavoitteena on valvonnan ja lupahallinnon tehostaminen, elinkeinon omavalvonnan sekä vastuullisen myynnin ja anniskelun kehittäminen, onnistunut media yhteistyö, nuorten ja huoltajien mukaan saaminen sekä paikallispoliittinen vaikuttaminen. Näitä toimia toteutetaan yhdessä kehittämällä, tehostamalla, vaikuttamalla, osallistamalla sekä tiedottamalla. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön).

Koordinointi ja toiminnallinen suunnitelmallinen tekeminen	Elinkeinon (omavalvonta) vastuullista myyntiä sekä anniskelutoimintaa	Viranomais-ten valvonnan ja lupahallinnon toimintaa	Yhteydet päättäjiin tiedolla	Nuorten, Huoltajien sekä kuntalaisten aktiivointi	Toimiva mediayhteistyö ehkäisevästä päihdetyöstä
Yhdessä toteuttaen	Kehittäen	Tehostaen	Vaikut- taen	Osallistaen	Tiedottaen

Taulukko 4. Pakkamalliin liittyvät toiminnalliset ydinteemat. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön).

Pakkamallilla toteutetaan siis olemassa olevan päihdelainsäädännön toteutumista ennaltaehkäisyn keinoin. Pakkamallissa painotetaan eri toimijoiden, viranomaisten ja paikallisen elinkeinon välistä yhteistyötä, kuntalaiset mukaan lukien. Eri toimijoiden toimintaa koordinoi Pakka-koordinaattori, jonka vastuualueeseen kuuluu yhteensovittaa näitä toimintoja. Pakka-työryhmissä suunnitellaan toimintaa. Paikkakunnat, jotka toteuttavat pakkamallin mukaista työtä, toimii tarjonta- ja kysyntätyöryhmät. Eri alojen toimijat toteuttavat yhdessä suunnitellen ja toteuttaen yhdessä sovittuja Pakka-toimintoja. Työryhmien työ täydentää toisiaan työnjaoista sopien. Usein toiminta lähtee liikkeelle paikkakunnallisesti perustetun tarjontatyöryhmän myötä. Kysyntätyöryhmän tehtävät ovat usein jo paikallisesti toimiva päihdetyöryhmä tai vastaava. Ryhmien toimintaa ohjaa jokin jo olemassa oleva moniammatillinen ohjaustyöryhmä. Tarjontatyöryhmä koostuu elinkeino- ja viranomaistoimijoista. Työryhmässä sovitaan yhteisistä pelisääntöistä, jolla myyntitoimintaa hoidetaan vastuullisesti. Keinoina voi olla valvontainterventiot tai henkilökunnan koulutukset. Keskeisellä sijalla on yhteinen näkemys tavoitteista, joilla pyritään juurruttamaan vastuullista toimintaa alueelle. Toiminta perustuu esimerkiksi kouluterveyskyselyiden tuloksiin, yritysten omavalvontaan, viranomaisvalvontaan, päihdetilannekyselyihin sekä ostokokeisiin. (mt. 2022).

Tarkemmin tarjontatyöryhmään voi kuulua: ravintoloiden ja yrittäjien henkilökuntaa, järjestyksenvalvonnan edustajia, vähittäiskauppojen henkilöstöä, matkailu- ja ravitsemusalan oppilaitoksen edustaja, kioskien, huoltoasemien, edunvalvontajärjestöjen, poliisin, taksiyhdistyksen, pelastuslaitoksen henkilökuntaa, kunnan terveystarkastaja, Alkon edustaja sekä alkoholitarkastaja. Kysyntätyöryhmän keskeinen tehtävä on puolestaan huolehtia viestinnästä kansalaisille eli kehitetään eri vaikuttamis- ja tiedotustoimenpiteitä, joilla voidaan ehkäistä alaikäisten humalajuomista sekä päihdeiden saatavuutta. Kansalaisviestinnän keinoin pyritään aikaansaamaan keskustelua alueen päihdetilanteesta ja siitä koituvista haitoista. Nuorten lisäksi huomioidaan myös

muut ikäryhmät. Kansalaisten osallistaminen Pakkatyöhön on yksi tavoitteista. Kysyntätyöryhmän työ on pitkäjänteistä, ei kertaluontoista toimintaa. Tarkemmin kysyntätyöryhmään voi kuulua: Kunnan ehkäisevän päihdetyön edustaja, oppilaitosten edustajia (perusaste, ammatilliset oppilaitokset, lukio, korkeakoulut ja yliopistot), edustajia opetus- ja nuorisotoimesta, eri järjestöjen edustajia, lastensuojelutyöntekijöitä, vanhempainyhdistysten tai nuorisojärjestöjen sekä muita nuorten edustajia, poliisin edustus. Myös toisten vastaavien työryhmien edustajia Ankkuri-malli sekä seurakunnan edustajia. Pakkamallissa toteutetaan suunnitelmallista yhdessä tekemistä ja toimintojen yhteensovittamista paikalliseen toimintaympäristöön sovittaen. (mt. 2022).

Asiantuntijahaastattelusta kävi ilmi, että Kymenlaakson alueella ja Kotkassa ei toteuteta kattavaa Pakkamallia, vaan keino valikoimissa on kunnittain erilaisia Pakkatyön elementtejä. Kotkan kaupungissa toimii monialainen ehkäisevän päihdetyön ryhmä, johon ei ole saatu elinkeinoelämän edustajia yrityksestä huolimatta mukaan. Kotkassa toteutetaan kahden vuoden välein THL:n päihdetilannekysely osana pakkatyötä. Kyselyn tuloksia käytetään laajasti hyödyksi muun muassa erilaisissa ehkäisevän päihdetyön ja kaupunkiturvallisuuden työryhmissä toimenpiteiden kehittämiseen. Maakunnan tasolla toimii alueellinen ehkäisevän päihdetyöryhmä, jossa käsitellään eri kuntien Pakkatyön osia ja niiden toteutumista Kymenlaakson alueella (H5).

EHYT ry. toteuttaa myös ehkäisevää päihdetyötä Pakkamallin mukaisin toimin. EHYT ry. tuottaa materiaaleja sekä koulutuksia eri toimijoiden käyttöön. Materiaaleja voi hyödyntää julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyössä. EHYT ry. materiaaleja on kattavasti tarjolla sekä nuorille että heidän huoltajilleen ja esimerkiksi opettajien työn tueksi. EHYT on mukana Pakka-yhteistyössä niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Ehyt ry. tukee kuntien ja hyvinvointialueiden toimintaa tuottamalla ilmaista koulutusta ja materiaaleja ehkäisevään päihdetyöhön. (EHYT ry. 2022. Kulttuuri ja päihteet selvitys).

3.4 Seinäjoen Festaripakka

Festaripakka toteuttaa ehkäisevän päihdetyön toimintaa, jolla pyritään ennaltaehkäisemään sekä vähentämään nuorten päihteiden käyttöä. Edistämään päihteetöntä kaupunkiympäristöä sekä edistämään vastuullista juhlamista. Toiminnassa paikalliset tai alueelliset toimijat toimivat yhteistyössä: viranomaiset, järjestöt, tapahtumajärjestäjät, paikalliset elinkeinonharjoittajat (kaupat) ja ravintolat sekä kuntalaiset. (Seinäjoen kaupunki 2022. Festaripakka).

Tieto toiminnan alkuvaiheista on lähes kadonnut, toimijoiden eläköitymisen ja muiden muutosten myötä, tiedossa on, että toiminta sai alkunsa nuorille suunnatun tapahtuman yhteydessä, havaittiin paljon nuorten tekemää ilkivaltaa sekä runsaasti päihtyneitä nuoria. Tämä aiheutti erityisesti liikkeenharjoittajille ikävyyksiä sekä ympäristön roskaaminen nousi vahvasti yleiseen keskusteluun. Vuonna 2017 toteutettiin päihdetilannekysely, josta oli noussut huoli nuorista ja erityisesti heidän päihteiden käytöstään, varsinkin kesätapahtumien yhteydessä. Seinäjoella kerätapahtumia on runsaasti. Nuoret kokoontuivat näiden tapahtumien liepeillä (H3).

Pakkatyöryhmän ja Seinäjoen kaupungin yhteistyöllä toteutettiin vuonna 2018 ensimmäinen Festaripakka. Aluehallintovirastossa toiminut Irmeli Tamminen ja Seinäjoen kaupunki sekä EHYT ry. tekivät tiivistä käytännön yhteistyötä ja mukaan lähti laaja joukko muitakin toimijoita. Tästä saatiin hyviä kokemuksia (H4).

Alkuvaiheessa lupaviranomaiset, elinkeinonharjoittajat tapahtumajärjestäjät ryhtyivät kehittämään käytännön toimia nuorten ei toivotun käyttäytymisen kitkemiseksi. Samoin kaupungin muut toimijatahot varsinkin nuorisotyö. Viranomaistyön ja erityisesti poliisin merkitys oli olennaisessa osassa. Mukaan saatiin vanhemmat sekä nuoret itse. Tässä on toiminnan ydin (H4).

Käytännön toimia olivat alkoholin pistokokeet. Alaikäinen nuori yrittää valvotuissa olosuhteissa ostaa alkoholituotteita, seuraten miten ikärajakontrolli toimii. Pääpaino oli siinä, ettei alkoholituotteita päätyisi muiden kanavien kautta nuorten käsiin ja tässä huoltajien herättely oli keskeisellä sijalla. Nuorten kanssa ideoitiin yhteinen Festaripakan ilme nuorisotoimijoiden kasvatuksellisin menetelmin, huoltajia saatiin mukaan vapaaehtoisiksi turvallisiksi aikuisiksi tapahtumien yhteyteen. EHYT ry. koulutti vapaaehtoiset. Myös seurakunnan Saapastoimijoita sekä SPR aktiiveja oli mukana turvaamassa nuorten vastuullista juhlimista. Kaupungin valtuusto määritteli nuorille kotiintuloajat. Viestinnän keinoin luotiin vahvaa ilmettä Festaripakalle kaupungin toimesta (H4).

4 YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS EPT-TYÖSSÄ

4.1 Yhteisöllisyys

Yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde pohjautuu yhteisyyden tunteelle. Se pitää yhteiskunnat koossa. Yhteisöllisyys, yhteisöt ja yhteisöllinen elämä ovatkin välttämättömiä ihmisen olemassaololle ja toiminnalle. Perinteisesti ihmiset mieltävät yhteisöksi perheen, suvun, kylän ja heimon. Yhteisöllisyys voi siis liittyä paikkaan tai aiheeseen. Kaupungistuminen on kuitenkin lisännyt persoonattomuutta, ja monet ovat kadottaneet yhteisöllisyyden tunteen. Nykyajan heimoja syntyy esimerkiksi yhteisen harrastuksen, ajattelutavan tai toiminnan pariin netin virtuaalilyhteisöissä. Jotta kestävyyttä voidaan edistää yhteisöissä, pitää ymmärtää, miten ne toimivat. Osana yhteisöä me ihmiset toimimme eri rooleissa, jotka kaikki vaikuttavat päätöksentekoomme ja suhtautumiseemme eri asioihin. (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra 2023. Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja).

"Yhteenkuuluvuus toisten ihmisten kanssa on tärkeää jokaiselle. Kuuluminen ja toisaalta kuulumattomuus eri ryhmiin vaikuttaa siihen, miten muiden ryhmien jäseniin suhtaudutaan. Ryhmjäsenyydet myös muovaavat omaa identiteettiä ja vaikuttavat vuorovaikutukseen." (Opetushallitus 2023).

Nuorisotyön tarkoituksena on yhteisöllisen ja osallistavan toiminnan kautta on luoda rakentavia keinoja ja tukea ongelmiin. Kun nuorille tarjotaan tarpeeksi omaa itsenäisyyttä ja osallistuu tarjoavaa toimintaa, ennaltaehkäistään sitä, etteivät nuoret hae ongelmiinsa ratkaisua päihteisistä ja rikollisuudesta, jotka puolestaan taas lisäävät ongelmia. (Himmelä 2012, 26. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn).

4.2 Osallisuus

Ehkäisevään päihdetyöhön liittyy vahvasti osallisuus. Osallisuudella tarkoitetaan arkisia toimintoja, kohtaamista ja erilaisia vuorovaikutustilanteita. Lähtökohtaisena ajatuksena on se, että jokaisella meillä on tarve tulla huomioonotetuksi, toisin sanoen kuulluksi ja nähdyksi toivomallamme tavalla. Haluamme kuulua joukkoon ja sitä kautta osallistua meille tärkeiden asioiden eteenpäin viemiseen. THL määrittelee, osallisuudeksi esimerkiksi äänestys- ja aloiteaktiivisuuden eriarvoisuuden vähentämisen, asukasosallisuuden osana. Henkilöstöosallisuuden osalta puolestaan työn pito- ja vetovoimana. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet).

Osallisuus on eri näkökulmia ja lähestymistapoja kokoava monimutkainen ja-tulkintainen käsite. Parhaimmillaan voidaan puhua aktiivisen kansalaisuuden, yhdenvertaisten palvelujen sekä aktivoinnin hengessä (Blad 2019, 5. "Osallisuus on kuitenkin nuorten" nuorten osallisuuden kehittäminen Pakka-toimintamallissa.)

Yksilön kohdalla se tarkoittaa osallisuutta omassa elämässä. Riittävää päätösvaltaa omasta elämästään, riittävät, tiedot, taidot ja resurssit asioiden toteuttamiseen. Tähän liittyy myös se, että toimintaympäristö on ymmärrettävä, hallittava ja ennakoitava sekä oikeus kunnioittavaan kohtaamiseen arjessaan. Pyritään mahdollistamaan yksilön pääsy osaksi yhteisöä, tullen nähdyksi ja kuulluksi päästen toteuttamaan palveluita ja toimintoja yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Mahdollisuus yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen tasavertaisesti muiden kanssa. Merkityksellisyyden, arvostuksen, kiitoksen saamisesta toimiessaan yhdessä muiden kanssa. Eri-laisten yhteiskuntaryhmien kohtaamista sekä vuorovaikutusta. Järjestäjätahon näkökulmasta osallisuutta luodaan hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspinnoilla eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta osallisuutta edistäen kaikilla sen tasoilla, ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä toteuttaen, unohtamatta työllisyyden ja maahanmuuttopalveluiden osuutta. Yhteistyötä tehdään kaikkien vaikuttamistoimielinten sekä kunnan, että hyvinvointialueen kesken. Riittävää tiedotusyhteistyötä sekä kulttuurihyvinvointia edistäen myös kolmannen sektorin toimijoita huomioon ottaen. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023, 1,4,9. Osallisuus hyvinvointialueella).

Nuoret mainitaan tärkeiksi toimijoiksi Pakka-mallissa, koska he ovat avainasemassa, kun toteutetaan ostokokeita tai asiakasarviointeja, nuoret tavoittavat toisiaan hyvin eri sosiaalisen median alustoilla. Keskiöön nousee se, että nuorille annetaan mahdollisuus suunnitella, toteuttaa ja arvioida viestintää. Nuorten osallisuuden painopiste on hyvä pitää kunnioituksen, vuorovaikutuksen puolella, välttämällä syrjintää, pelottelua tai moralisointia. Nuoria voidaan ottaa mukaan esimerkiksi: jalkautumalla ja jakamaan Ethän välitä alkoholia alaikäisille -materiaalia lähikauppoihin, kioskeihin, huoltoasemille ja ostoskeskuksiin tai heitä voi innostaa kirjoittamaan mielipidekirjoituksia paikallislehtiin sekä toteuttamaan kouluihin erilaisia päihdeaiheisia tietokilpailuja tai infopisteitä eri teemapäivien mukaisesti. (Blad 2019, 18, 9, 25).

Nuorten osallisuuden hyötyjä, hankaluuksia ja haasteita kuvataan seuraavasti Tulevaisuus on Nuorten –opinnäytetyössä seuraavasti: Nuoret saavat osallisuuteen liittyvistä toimista myönteisiä muistijälkiä ja he luovat tulevaisuuden päihdekulttuuria. Yksi puute nousee esille vahvasti.

Nuoret otetaan toteutukseen mukaan, kun olennaisempaa olisi ottaa heidät mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Nuoret eivät ota omakseen Pakka-mallissa käytettyä kieltä ja toiminnat jäävät heille vieraaksi, koska se ei kuulu heidän kokemusmaailmaansa. Keskeistä on ottaa heidät mukaan heti alkuvaiheessa, koordinointiin sekä toimintojen määrittelyyn. Nuorisovaltuustotoiminnalla on tärkeä rooli, nuoret saavat aitoa vaikutusvaltaa. Sosiaalisen median vaikutusta nuorten osalta ei pidä väheksyä. Sosiaalisen median kautta toteutetut toimet nuorilta nuorille toimivat parhaiten. Nuoren saadessa myönteisen kokemuksen siitä, että hänen mielipiteitään arvostetaan vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Aikuisen rooli on luoda mahdollisuuksia nuorten osallisuudelle nuorisotyöllisin sekä oppilaitosyhteistyön keinoin. Nuorten Pakkatoimintaa koordinoivan tulee osata toimia nuorten maailmasta käsin ja ymmärtää nuoruutta ja sen teemoja. (mt. 2019, 36–38).

Päihteiden sosiaaliset ja positiiviseksi koetut vaikutukset kiehtovat nuoria. Tähän liittyy kavereiden hyväksynnän, yhteisöllisyyden lisääntymisen ja aikuisuuden tunteita. Nuoret kokevat, että kaikki ovat kiinnostuneita päihteistä ennemmin tai myöhemmin. On eri asia, miten ryhmä reagoi päihdekysymyksiin, se riippuu ajankohdasta. Haastatteluissa nousi esiin ajatus päihteiden käytön pakollisuudesta. Ajatellaan, että päihteiden käyttö riistäytyy käsistä, kun täyttää 18-vuotta. Tämä kuvaa nuorten mielikuvia päihteiden käytön pakollisuudesta. (Helmiö 2010, 11, 30). Yhteisöllisyys nuorten ehkäisevässä päihdetyössä.) Festaripakkamalli sisältää sekä vahvan osallisuuden ulottuvuuden, että haastaa koko yhteisön mukaan vastuullisen juhlimisen kulttuurin muutokseen. Parhaimmillaan se on riskitekijöiden vähentämistä ja suojaavien tekijöiden vahvistamista. Nuorten osallistaminen mahdollistaa myös yhteisöllisyyden kokemuksia nuorille.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä kehittämistehtävässä käytetään tutkimusmenetelminä haastatteluita ja havainnointia. Tutkimusmenetelmä kuvaa lähestymistapaa, jolla pyrin saamaan uutta tietoa tutkimani asian todellisuudesta. Kehittämistehtäväni painottui siis laadullisen tutkimuksen menetelmiin, joissa on tärkeä tunnistaa se, että ihmiset ymmärtävät asioita keskinäisten suhteiden ja kunkin yksiyiskohdan ja kokonaisuuden välisinä suhteina. (Puusa & Juuti 2021, 59, 60).

Haastattelut valikoituivat siksi, että ne tarjoavat mahdollisuuden saada hiljaista tietoa, jota ei ole välttämättä muuten mahdollista tavoittaa. Tarkoituksena oli luoda Seinäjoen Festaripakka-mallin mukainen malli Kotkan Meripäiville, joten oli tärkeää selvittää mistä lähtökohdista Seinäjoella mallia lähdettiin toteuttamaan, keinot ja toimijat. Oli tarkoituksen mukaista selvittää teorian lisäksi käytännön toimia, miten mallia on suunniteltu ja toteutettu. Lähestymistavassa on vertaisarvioinnin piirteitä, mutta en ottanut sitä menetelmäksi, koska vastaavan toiminnan käynnistämisestä on kulunut aikaa.

Haastattelujen kautta oli mahdollista saada tietoon asiantuntijoiden näkemyksiä keskeistä asioita, joita uuden toimintamallin käynnistämisessä tarvitaan. Valitsin lähestymistavaksi haastattelut, saadakseni selville tietoa menneistä tapahtumista, nykyisyydestä sekä kartoittaakseni tulevaisuuden näkymiä. Tutkimuksellisenä tukiaineistona käytin havainnointia nuorten parissa Walkers-toiminnan yhteydessä. Havainnointi nuorten parissa toimii hyvin kehittämistehtävän tukiaineistona, koska se avaa näkymää kohderyhmän osalta.

Kieli välittää meille tietoa ja vastuu on tutkijalla, miten sitä tulkitsee. Kieli jäsentää kaikkea kokemaamme heijastaen käsitystämme maailmasta. Haastattelussa tutkija tavoittaa ainoastaan osan haastateltavan merkitysmaailmasta, viitekehityksestään käsin haastatteluhetkellä. Prosessi pohjautuu, kuten ihmistieteissä on yleistä toimijoiden keskinäiseen vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen (Puusa 2021, 103–105). Pyrin luomaan mahdollisimman vuorovaikutteisen, turvallisen, kiireettömän sekä sujuvan haastattelutilanteen. Varasin riittävästi aikaa haastateltaville valmistautua haastatteluun lähettämällä heille kysymykset etukäteen. Itse haastatteluun varasin aikaa kaksi tuntia. Näin toimien jätin liikkumavaraa mahdollisiin teknisiin pulmiin tai ennakoimattomiin tilanteisiin. Haastattelututkimuksessa luottamus on tärkeä osa haastattelua (Puusa 2021, 108.)

Haastattelu on usein ainoa keino kerätä aineistoa ihmisten asioille antamista merkityksistä ja tulkinnoista. Kyseessä on kuitenkin subjektiivinen kokemus. Toisiamme ymmärtääksemme

vuoropuhelu ja keskustelu luovat parhaimmillaan yhteistä ymmärrystä käsiteltävästä asiasta. Kieli luo yhteyttä menneisyyden ja nykyisyyden välillä ja sillä on puhujalleen sekä kuulijalleen aina oma merkityksensä. (Puusa 2021, 104–106). Päädyin puolistrukturoituun haastatteluun, jossa kysymykset eivät olleet täysin rajattuja. Tiedostaen, että saamani vastaukset ovat aina tutkijan subjektiivinen kooste aineiston sisällöstä. Näkemykseni mukaan näin on saatavissa analysoitavaa aineistoa, joka perustuu kuitenkin tarkasti harkittuun otantaan. (mt., 104–106). En nähnyt tätä tutkimuksellisesta näkökulmasta uhkana, koska ihmiset kertoivat kuitenkin käsiteltävistä asioista työrooleistaan käsin.

Haastattelin Meripäivien aikana toiminutta turvallisuudesta vastannutta asiantuntijaa (H1), Festaripakkamallin asiantuntijaa (H2), tapahtumatuotannon asiantuntijaa, Pakkamallin asiantuntijaa sekä paikallista ehkäisevän päihdetyön asiantuntijaa (H5). Haastattelutilanteet sujuivat mutkattomasti ja vuorovaikutus oli asiallisista ja sujuvaa.

Pyrin selvittämään asioita aikajärjestyksessä; mennyt, nykyisyys ja tulevaisuus. Haastattelukysymykset noudattivat kaikki tätä aikamäärettä. Soveltui kehittämistehtävän luonteeseen hyvin. Teemahaastattelut koin tukevan tutkimuksellisia tarpeita, joiden perusteella oli mahdollista löytää keskeisiä yhteneväisiä teemoja ja niistä nousevia kehittämisehdotuksia.

Metodisena etuna on haastatella ihmistä, jolla voidaan olettaa olevan tietoa ja kokemusta tutkittavasta aiheesta. Haastattelu mahdollistaa tiedonhankinnan tutkimuskysymysten osalta olennaiseen suuntaan. Haastelauseet saattavat luoda tilanteen, jossa olemassa olevaan tietoa toistetaan ja on siten hyödytöntä kehittämistehtävän tavoitteiden saavuttamiseksi. (Puusa 2021, 132–134). Väitelauseita välttämällä pyrin estämään keskustelun johdattamista liikaa haluamaani suuntaan, koska tämä olisi ollut vain oman jo olemassa olevan tiedon vahvistamista ja tutkimuksellisesta näkökulmasta tarpeetonta. En kokenut tarkoituksenmukaisena laatia tarkasti määriteltyjä kysymyksiä, koska vaarana on jonkin olennaisen tiedon poisjäänti. Kehittämistyön osalta koin tärkeäksi antaa oivalluksille mahdollisuuden. Samasta syystä lähetin kaikille haastateltaville kysymykset etukäteen. Halusin antaa heille aikaa muodostaa rauhassa perusteltuja vastauksia.

Haastateltavat olivat tietoisia siitä, että voin esittää syventäviä kysymyksiä haastattelun aikana. Tiedostaen riskin, että kysymyksien lähettäminen etukäteen voi kahlita tutkittavien ajatuksia myös liikaa. (Mt. 107). Haastattelun riski on, että vuoropuheluun tulee yllättäviä haasteita tai esteitä. Huonot digiyhteydet, väärinymmärrykset, häiriötekijät, kiire, haastateltavalle esitettä-

vät kysymykset, jotka eivät haasta riittävästi ilmaisemaan kehittämistehtävän tavoitteiden mukaisia asioita. Tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta pyysin heiltä luvan haastattelun nauhoittamiseen ja litterointiin sähköpostitse sekä varmistin tämän myös haastattelun aluksi suullisesti.

Varsinaiset kysymykset kohdensin haastateltavilleni heidän osaamisalansa mukaisesti. Koin tarpeelliseksi selvittää asioita menneisyydestä ja nykyhetkestä sekä tulevaisuuden osalta. Asioita mitkä tukisivat kehittämistehtävää. Kyseessä uuden toiminnan luominen, joten alkuvaiheen toimet oli tärkeä selvittää, varsinkin haasteiden osalta. Olihan tarkoituksena luoda Kotkan Meripäiville nuorten vastuulliseen juhlimiseen tähtäävä toimintamalli.

5.1 Teemahaastattelu

Tutkimani aihe oli itselleni entuudestaan tuntematon. Keräämästäni aineistosta sekä tiedon vertailun näkökulmasta koin teemahaastattelut perustelluksi valinnaksi, koska lähestymistapa sopii monien ilmiöiden tutkimiseen. Teemahaastattelut tarjoaa mahdollisuuden tarkastella yksilön kokemuksia, uskomuksia sekä tutkittavien ajattelumaailmaa ja haastateltavien subjektiivisia käsityksiä tutkittavasta aiheesta (Puusa, Anu 2021, 112.) Haastattelin oman alansa asiantuntijoita, joten subjektiivisuus on tässä yhteydessä kehittämistehtävääni palveleva asia.

Aluksi toteutin koehaastattelun, aihepiiriä tuntevan ja tutun ihmisen kanssa. Halusin saada rakentavaa palautetta toimistani sekä kehittyä haastattelijana ja eliminoida kompastuskiviä. Varsinaiisiin haastatteluihin valikoin ihmisiä, joiden oletin tietävän festivaaliympäristössä toimimisesta, ehkäisevästä päihdetyöstä ja Festaripakan mukaisista toimista. Haastateltavani olivat oman alansa asiantuntijoita, mitä tuli tapahtuman turvallisuuteen ja järjestelyihin, hyvinvoinnin edistämiseen tai ennaltaehkäisevään päihdetyöhön.

Haastattelin viittä ihmistä. Käytän heistä koodeja 1H-H5. Neljä ensimmäistä haastattelua toteutin alkuperäisen suunnitelmani mukaan. Viidennen haastattelun (H5) toteutin, koska halusin tarkentaa oman kehittämistehtäväni konkreettisia toimia sekä saadakseni lisäarvoa kehittämistehtävääni. Ajatuksena oli saada laajasta kehittämisalueesta rajatumpi, varmistaen keskittymisen olennaisiin teemoihin. Nauhoitin ja litteroin haastattelut H1-H4. Haastattelun H5 toteutin kohtaavana haastatteluna ja kirjaten ylös saamani vastaukset. Koin ymmärtäneeni jo käsiteltävää asiaa riittävän hyvin toimiakseni niin. Kysymykset olivat laadultaan hyvin kohdennettuja jo edellisten haastatteluiden pohjalta nousseiden näkemysten pohjalta.

5.2 Reflektiivinen havainnointi tutkimusmenetelmänä

Sanna Aaltonen ja Riitta Högbacka (2015,13) ovat tuoneet esiin: Tutkimuksellisena näkökulmana reflektiivisyys tarjoaa systemaattisempaa tietoa kuin pelkästään kriittiseen ajatteluun pohjautuva tutkimus, kiinnittyessään tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin (Kallio, Honkatukia & Valtonen 2022, 6.) Koen, että reflektiivisyys tässä yhteydessä tarkoittaa kykyä kyseenalaistaa oman toiminnan ja ajattelun itsestäänselvyksiä. Käytännössä teoria ja kokemus ovat vuoropuhelussa keskenään, nuoria havainnoidessani. Lähestymistapana koin tämän sopivan kehittämistehtävän luonteeseen.

Havainnointia toteutin nuorten omissa toimintaympäristöissä eri puolilla Kotkaa, Wautolla liikuen. Kaksi toimintailtaa valikoitui nuorten havainnointiin, muinakin iltoina tein havainnoita, mutta rajasin ne pois tästä kehittämistehtävästä. Havainnointia pyrin hyödyntämään tutkimuksellisena tutkimusmenetelmänä, joko vahvistamaan haastatteluiden kautta saamaani tietoa tai sitten tuomaan lisäarvoa, jota muuten vaikea tavoittaa.

Tarkoituksena on tuottaa tilannetietoista elämismaailmalle herkkää ja eettisesti kestävämpää tutkimusta, joka tarkoittaa tutkimuksellisen ajattelun ja käytäntöjen arvioimista reflektiivisesti (Mt. 2022, 6). Pidättyädyin havainnoimaan vain yli 15-vuotiaita. Silmämääräisen arvioon on vaikea luottaa, joten varmistin asian tiedustellen esimerkiksi sitä, onko ammattikoulua tai lukiota käyvästä nuoresta/nuorista kyse, ellei tämä käynyt muutoin luotettavasti ilmi keskusteluissa. Nimesin yhden toimintaillan aikana havainnoimani nuoret HN1 ja HN2, joiden kohtaamisen liitin kehittämistyötä tukevaksi aineistoksi.

5.3 Aineiston käsittely

Kuuntelin haastattelut ensin kokonaisuudessaan ja tämän jälkeen litteroin haastattelut. Tein haastatteluista lyhennelmätekstit (piti sisällään suoria sitaatteja). Valikoin aineistosta kehittämistehtävän kannalta yhteneviä teemoja. Erotin lauseet yksittäisiksi lauseiksi ja nimesin lauseet H1-H5. Tulostin nämä lauseet paperille ja leikkasin suikaleiksi. Tämän jälkeen tein esikarsintaa ja poistin mielestäni epäolennaiset tekstit. Yhdistelin teemoja nuoret, aikuiset, tapahtuma ja päihteet. Kiinnitin suikaleet 2 x A2 kartongeille. Kirjoitin näistä nousseita teemoja ylös kehittämistehtävääni. Otin välillä etäisyyttä aineistoon, jotta löytäisin uusia tulokulmia.

Tämän jälkeen jaottelin aineiston vielä menneet, nykyisyys ja tulevaisuus jaolla kolmannelle A2 kartongille. Karsin tutkimuskysymysteni osalta epäolennaisia tietoja pois. Lopuksi kokosin

keskeisimmät asiat A3 kartongille, jakaen aineistosta esille tulleita asioita käytännön toimiin sekä ehkäisevän päihdetyön menetelmien mukaisiin tavoitteisiin. Korostus tussilla merkitsin asiat, joita en vielä käsitellyt kehittämistehtävässäni ja olivat kokonaisuuden kannalta mielestäni olennaisia. Tämän jälkeen laadin Festaripakkamalli Kotkaan taulukon: historia, nykytilanne ja tulevaisuuden näkymät. Tuotin koosteen menneisyyden tärkeistä asioista, nykyisyydessä tehtävistä toimista sekä tulevaisuuden osalta hahmottaa keskeisiä tavoitteita ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta.

Pystyäkseni sitomaan yhteen teoriaa ja aineistosta nousseita asioita tarkastelin niitä laatimieni taulukoiden avulla eli Taulukko 1. ja Taulukko 2. (s.15), jotka kuvaavat kotkalaisten nuorten tilannetta. Taulukko 3. (s.19–20) Päihteiden käytön riskitekijät ja käytöltä suojaavat tekijät, kuvaavat keskeisiä ehkäisevän päihdetyön teemoja. Taulukon 4. Pakkamalliin liittyvät toiminnalliset ydinteemat pohjaavat kehitysehdotuksiani. Taulukoista löytyvien aiheiden perusteella tein yhteenvetoa ja koostin lopulliset kehitysehdotukset, Taulukko 5. (s. 14) Puistopakka Kotkaan sisältää konkreettisia kehitysehdotuksia. Kehitysehdotuksista kerron laajemmin itsearvioinnissa ja pohdintaosioissa avaan kehitysehdotuksia laajemmin sekä liite 2. löytyvä Taulukko 6. avaa Pakka-mallin mukaisia tiedolla johtamisen teemoja.

5.4 Havainnointia nuorten keskuudessa

Kirjasin kahtena Walkers toimintailtana yleisiä tunnelmia sekä käymiäni tai seuraamiani keskusteluja kohtaamieni nuorten kanssa. Keskityin keskusteluissa kehittämistehtävän aihealueisiin ja tarkemmin nuorten kokemuksiin. Tiedostaen haasteen, ettei ilmenisi luontevaa yhteyttä havainnoida päihdekeskustelua. Pidättäydyin havainnoimaan tilannetta, en esittämään kysymyksiä. Rajasin aineistosta pois nuorten kanssa käymäni suorat keskustelut. Valitsin havainnointiin kaksi perjantai-iltaa, koska arki-iltaisoin on epätodennäköisempää, että syntyisi luontevaa keskustelua aiheesta. Kohtaamistilanteista valikoitui kaksi havainnoitavaa nuorta, jotka nimesin HN1 ja HN2. Nämä havainnot keskittyivät yhteen iltaan 27.1.2023, toinen ilta ei tarjonnut havainnoinnin osalta merkittävää tietoa.

Kummankin toimintaillan jälkeen kirjasin havainnot ylös ja laitoin sitaatteihin nuorten esille tuomat asiat sanasta sanaan sekä yleisiä tunnelmia illasta. Kirjasin ylös nousseita johtopäätöksiä. Sekä mietin, miten voisin niitä hyödyntää kehittämistehtävässäni.

"Onhan Meripäivillä ihan kiva hengailta, mut välillä tosi rauhatonta" (HN2).

Tämä liittyi keskusteluun Meripäivistä ja siitä mitä toimintoja siellä tulisi olla. Nuorten keskustellessa toisen vapaaehtoisen kanssa kävi ilmi, että nuoret toivoisivat enemmän aikuisten puutumista rauhattomuuteen. Alla oleva kommentti liittyi siihen, miten on mahdollista, että vanhemmat eivät huomaa oman nuorensa alkoholin käyttöä.

"Mä sanon aina mun vanhemmille, et oon kavereilla ja sit oonki jossain iha muualla" (HN1).

Tämä kommentti oli yhteneväinen haastatteluaineistosta nousseen aiheen kanssa, jossa haastateltava toi esiin sen, että nuoret ovat kykeneviä harhauttamaan vanhempiaan (H3.) Asian laajempaan tietoisuuteen tuominen olisi olennaista.

6 TULOKSET JA ANALYYSI

Kotkan osalta Kouluterveyskyselyn tulokset 2021 kuvaavat kotkalaisten 8.–9. luokkalaisten terveydentilaa nukkumisesta ja tyytyväisyydestä elämäänsä sekä ahdistuneisuudesta, kannabiksen käytöstä sekä tosi humalassa olemisesta. Terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus on noussut 5,4 % vuodesta 2019 vertailuvuoteen 2021. Arkisin alle 8 tuntia nukkuvien osuus on noussut 4,4 %. Ahdistusta kohtalaisesti tai vaikeaksi kokevien osuus on noussut 4,1 %. Kannabista käyttäneiden (viimeisen 30 päivän aikana) osuus on noussut 0,5 %. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa osuus on noussut 1 %. Elämäänsä tyytyväisten osuus on kuitenkin noussut myönteisesti 6,6 %. (Taulukko 1. ja Taulukko 2. s.15) Kun näitä tuloksia vertaa Päihteiden käytön riskitekijät ja käytöltä suojaavat tekijät, Taulukko 4. (s. 19–20) ovat kotkalaisten nuorten osalta päihdemyönteinen kulttuuri ja turvattomuus ovat riskitekijöitä.

Ammattilaiset ovat festivaalien yhteydessä huolissaan siitä, että nuoret ovat keskenään varsinaisen tapahtuma-alueen ulkopuolella ja täällä Kotkassa Meripäivien aikaan puistoissa (H1-H5). Nuoret harhauttavat huoltajiaan siinä missä ovat (HN2). Selkein yhteinen tekijä oli se, että tarvitaan vastuullisia aikuisia kohtaamaan nuoria näissä tilanteissa. Tämä tuli esille valtakunnan tasolla, Seinäjoelta saatujen kokemusten sekä paikallisten toimijoiden ja nuorten taholta (H1-H5).

"Puistoissa kiertäviin turvallisiin aikuisiin, joilta saisi keskusteluapua tai henkistä tukea, tarve on ilmeinen. Kotkan kaupunki ei ole panostanut siihen, että nuoret ovat turvassa. Tämänhetkiset toimet ovat lähinnä korjaavaa toimintaa." (H3).

"Hyvin päihtyneet nuoret koetetaan saada viranomaisten toimin sijoitettua jotenkin, jos kotiin ei pääse" (H5.)

"Poliisi ei tavoita huonossa kunnossa olevan nuoren vanhempia. Tämä on surullista ja näkisin hyvän syyn tarttua Pakkamallilla tähän" (H3).

Kotkan Meripäivillä olisi tarvetta selviämisasemalle, jos huoltajia ei tavoiteta (H1, H3 ja H5). Nämä teemat nousivat esiin aineiston perusteella. Pakka-malli tarjoaa hyviä toimintaohjeita tilanteen ratkaisemiseen ja tuo käyttöön korjaavan toiminnan sijaan ennaltaehkäisyyn keinoja. Nuoret saavat päihteitä huoltajiltaan tai vanhemmilta sisaruksiltaan. Huoltajat on saatava tietoisiksi alkoholilainsäädännöstä ja siitä, että näin ei saa toimia. Nuorilla ei ole kykyä ajatella jatkoseuraamuksia. Tutkimusten mukaan Pakka-mallilla voidaan saavuttaa seuraavia tavoit-

teita: voidaan parantaa myyntipaikoissa ikärajavaltontaa ja vähentää alaikäisten päihteiden saatavuutta, tukien alaikäisten raitista elämäntapaa sekä vaikuttaa alueen asukkaiden asenteisiin, mitä tulee alaikäisten juomiskäyttäytymiseen (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022).

"Tärkeä kuulla myös minkä tyyppisiä toiveita nuorilla itsellään on" (H5.)

Nuorille oli kohdennettu kyselyitä Meripäivistä yleisellä tasolla. Nuorilta kysytyn palautteen perusteella markkinakojut, toiminnalliset aktiviteetit esimerkiksi Benji-hyppy on kiinnostavaa (H3). Nuoret toivovat heille kohdennettua toimintaa, vaihtoehtoja pelkkään puistossa notkumiseen sekä turvallisuutta (HN2). On ensiarvoisen tärkeää kuulla kohderyhmän ajatuksia siitä mitä toimintoja meripäiville voisi kehittää. Tämä on hyvä toteuttaa nuorille kohdennetuilla kyselyillä.

"Osallisuuden näkökulmasta on tärkeä ottaa nuoret mukaan toiminnan suunnitteluun sekä toteutukseen heti alusta asti" (H5.)

"Nuoret kokoontuvat kuitenkin ohjelmasta tai sisällöstä riippumatta puistoihin tai julkisiin tiloihin. Tiloihin, jotka eivät ole tapahtuman välittömässä läheisyydessä ja siten virallisen turvallisuuden piirissä". (H3).

Haasteeksi nousee se, että haluavatko nuoret ennemmin olla siellä puistoissa vai pystytäänkö yhdessä tekemisestä luomaan houkuttelevampi vaihtoehto. Tämä vaatii vahvaa nuorisotyöllistä otetta. Nuoret toivat esiin sitä, että he tuntevat turvattomuutta isoissa joukoissa (HN1). Nuorille on tulossa Kotkan Meripäiville 2023 heille suunnattu konsertti osallistavan budjetoinnin kautta (H5). Tämä on hyvä asia.

"Nuoret ovat koko tämän ajan kokoontuneet varsinaisten Meripäivien liepeillä, ja heihin kohdennettuja toimia on kuitenkin ollut suhteellisen vähän. Koen, että Kotkan kaupungilla on tässä suhteessa petrattavaa" (H3).

Turvallinen ja kannustava ympäristö sekä päihteitä ja riippuvuuksia ehkäisevä, stigmaa purkava asenne sekä päihteiden vaikea saatavuus nousee keskiöön, kun halutaan turvata nuorten vastuullista juhlimista Taulukko 2. (s.19–20) Päihteiden käytön riskitekijät ja käytöltä suojaavat tekijät. Nuorten osallisuuden mahdollistaminen heitä itseään koskevaan toimintaan, toiminnan suunnittelusta saakka edistää monien kasvatuksellisten ulottuvuuksien lisäksi ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden saavuttamista. Tämä käy ilmi kokoamastani yhteisöllisyyden ja osallisuuden teoriapohjasta. Osallisuus on eri lähestymistapoja kokoava monimutkainen ja-tulkintainen käsite. Parhaimmillaan voidaan puhua aktiivisen kansalaisuuden, yhdenvertaisten palvelujen sekä aktivoinnin hengessä (Blad 2019, 5).

"Turvallisuuksuunnittelua toteutettiin koko poliisilaitoksen toimijoiden (lupaviranomaiset, poliisin ennalta estävä yksikkö, rikostutkinta), mutta myös lukuisten muiden viranomaisten kanssa (meripäiväorganisaatio, pelastustoimi, sosiaaliviranomaiset, ensihoito)" (H1.)

"Tapahtumaturvallisuuden toimijat ja järjestysmiehet puuttuvat kahakoihin ja tapeluihin, mutta vielä enemmän toivoisin ennaltaehkäisyä näkökulmasta, että olisi vielä enemmän aikuisia saatavilla" (H3.)

"Tulevaisuudessa toivoisin turvalliset, vähemmän päihteitä ja väkivaltaa sisältävät oheistapahtumat puistoissa" (H5.)

Kotkan Meripäivillä viranomaisten yhteistyö sujuu hyvin (H1, H3, H5). Haastatteluiden myötä selvisi, että viranomaisyhteistyö turvallisuuden näkökulmasta sujuu rutiinilla ja on laadukasta Kotkan Meripäivillä. Ongelmaksi nousee varsinaisen tapahtuma-alueen ulkopuolella tapahtuvat väkivaltaisuuDET ja päihdekäyttäytyminen. Kotkan Meripäivät ovat nimensä mukaisesti koko kansan ja koko kaupungin juhla lapsista, seniori-ikäisiin ja kaikkialla Kotkassa tapahtuu jotain. Turvallisuuden näkökulmasta tämä asettaa melkoisesti haastetta, mutta uskoisin yhden ratkaisun olevan vastuullisten aikuisten määrän lisääminen Kotkan Meripäivien ajaksi. Haastattelemani toimijat H3 ja H5 toivat esiin näkökulmaa, mikä havainnoinnin perustella vahvistui myös nuorten kertomana.

"Tapahtumajärjestäjänä kun olin töissä kahdelta tai kolmelta yöllä, hämmästyin minkä ikäisiä ihmisiä tuli vastaan ja millaisessa kunnossa he olivat. Kotiintuloaikojen määrittäminen ikäryhmittäin saattaisi olla toimiva asia. (H3).

"Nähdäkseni nuoret ovat ovelia ja pystyvät harhauttamaan hyväuskoisia huoltajiin, jotka luulevat heidän olevan turvassa, mutta heitä oli paljon" (H3.)

"Tapahtumajärjestäjänä näkisin tärkeänä sen, että aikuiset olisivat tietoisia siitä, mitä nuoriso siellä tekee". Huolehtikaa, että nuorene ovat turvassa". Joillekin nuorille tämä on joka viikonloppuista". (H3).

Huoltajien vastuu nousi valtaosassa haastatteluista esiin. Ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää sitouttaa huoltajat päihteettömyyteen tähtäävään kasvatukseen ja antaa heille siihen tukea. Vastuullisuusajattelu tulee ulottaa muihinkin toimintoihin kuin pelkästään Meripäivien aikaan. Tämä vaatii pitkäjänteistä ehkäisevää päihdetyötä. Osa huoltajista tarvitsee tehostettua tukea kasvatustehtävänsä, jotta normaali viikonloppuisinkin heidän lapsensa olisivat paremmin turvassa. Taulukossa 3. (s.19–20) päihteiden käytön riskitekijät ja käytöltä suojaavat tekijät kuvataan mainitsemani kasaantuvien riskitekijöiden perheet.

7 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

7.1 Festaripakka Kotkaan - Puistopakka, siellä missä nuoret on.

Kehittämistehtävän aineiston perusteella puistoihin kerääntyvien nuorten turvaksi tulee saada luotettavia aikuisia kohtaamaan heitä ja ratkomaan yhdessä nuorten kohtaamia tilanteita. Ehkäisevän päihdetyön tuloksellisuuden, nuorten kokonaisturvallisuuden sekä yleisen viihtyvyyden takaamiseksi. Puistopakka, siellä missä nuoret on otsikko kuvaa opinnäytetyöni kärkiteeman.

Kotkan Meripäivien tapahtumatuotantojen tehtäviin ei kuulu koordinoita virallisen tapahtuman ulkopuolesta työtä. Puistoalueiden turvallisuuden ja nuorten ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista tulee vastata Kotkan kaupungin muilla toimialoilla sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen yhteistyönä. Tapahtumaa toteuttaa lukuisa määrä toimijoita. Pelkästään järjestöjen monipuolinen tarjonta on tapahtumatuotannon näkökulmasta haaste. Haaste on myös tapahtuman ulkopuolella tapahtuvat asiat, etenkin puistoissa. Tietopohjassa mainitsemani turvallisuusnäkökulmat tuovat konkreettisesti esille Kotkan kaupungin vastuun kokonaisuudesta.

Puistopakka tuo esille yhteisöllisyyden ja osallisuuden elementtejä siitä miten laadukasta ehkäisevää päihdetyötä on mahdollista toteuttaa Kotkassa. Kehittämistehtäväni keskeinen viesti on se, että nuorilla on oikeus vastuulliseen juhlimiseen, turvallisesti myös Kotkan Meripäivillä.

Tämän toteutumiseksi Puistopakka toimii yhteistä näkemystä luoden sekä tarjoaa konkreettisia askelmerkkejä eri tahojen toimijoille. Nuoret on olennaista ottaa mukaan tähän yhteisen näkemyksen luomisprosessiin toimijoina. Uuden toimintatavan luominen vaatii resursseja ja siitä Kotkan kaupungin päättäjät kantavat viime kädessä vastuun lakisääteisesti.

Itse näkisin keskeisenä riittävän resurssoinnin ehkäisevän päihdetyön ja nuorisotyön toteuttamiseksi Kotkassa. Huomioitavaa on se, ettei Kotkan kaupungilla työskentele erikseen erityisnuorisotyöntekijöitä ja ehkäisevään päihdetyöhön on nimetty työntekijä, jonka työ sisältää muitakin työtehtäviä. Koordinoivia resursseja tarvitaan, jotta Puistopakkaa voidaan toteuttaa Kotkan arvojen mukaisesti, joita ovat Reiluus – Tasa-arvoisesti, kestävästi ja kotkalaisella asenteella. Rohkeus – Innostuen, uskaltuen ja uudistuen. Rakkaus – Kotiseudusta ja sen ihmisistä välittäen, Ilon kautta!

Nimesin kehittämistehtävän jälkeen laadittavan oppaan Puistopakka– Askelmerkit nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiseksi Kotkan Meripäiville. Kyseessä on ohjeistus, joka mahdollistaa Kotkan Meripäivillä sekä niiden ulkopuolisena aikana toimijat toteuttamaan yhdenmukaista ennaltaehkäisevää päihdetyötä kotkalaisten nuorten parhaaksi. Nämä ohjeistukset rajasin tämän kehittämistehtävän ulkopuolelle. Kehittämisehdotukset ovat opinnäytetyöni tuotos. Nimesin seuraavan luvun Puistopakka– Askelmerkit nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiseksi Kotkan Meripäivillä nimellä, jotta löytyy selkeä yhteys opinnäytetyön.

7.2 Puistopakka Kotkaan

Kehittämisehdotukset eivät tarjoa suoria vastauksia siihen, miten ehkäisevän päihdetyön toimia Kotkan Meripäivillä tulisi toteuttaa. Parhaimmillaan se tarjoaa ehdotuksia, miten asioita voidaan ryhtyä toteuttamaan. Olemassa olevia työmuotoja ja niiden nivomista uusiin tehtäviin on hyvä tehdä. Aineistosta nousi esille se, että nuorille suunnattua tapahtumatarjontaa on, mutta se on koordinoimatonta. Nuorten ääni on tärkeä saada kuuluviin, heille suunnatun toiminnan toteuttamiseksi osallisuuden ja yhteisöllisin menetelmin.

STM:n Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille suosittaa seuraavia toimia yhteistyöhön: Sitouta toimijat, koosta tietoperusta ja luo yhteinen ymmärrys tilanteesta, kuvaa muutostarve ja kohdenna toimet tarvetta vastaavaksi, kehitä, levitä ja vakiinnuta, seuraa toimintoja ja arvioi toteumaa, ylläpidä avointa tiedonkulkua eli viesti missä mennään ja pidä huolta eettisestä toiminnasta. Kyse on tiedolla johtamisesta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Ehkäisevä päihdetyö–opas kunnille ja hyvinvointialueille, 42–56). Kehittämisehdotuksena olen koonnut: Toimintaehdotukset Kotkan kaupungille tiedolla johtamisen näkökulmasta (liite 3.) koosteen.

Ehkäisevä päihdetyö on pitkäjänteistä, systemaattista sekä jatkuvaa toimintojen nivomista yhteen. Jos halutaan vaikuttaa nuorten sekä huoltajien asenteisiin, sekä päihdekulttuuriin, työ vaatii pitkäjänteisyyttä sekä vahvaa koordinaatiota Kotkan kaupungin sekä hyvinvointialueen toimijoilta sekä varsinaisen työn toteuttajilta.

Seuraavaksi avaan hieman Seinäjoella käynnistetyn toiminnan taustoja, jotka olen käsitellyt teoriaosassa. Kokosin Kotkassa tarvittavia toimia yhteen. Kuvaan tavoiteltuja tulevaisuuden näkymiä Pakka-malliin tavoitteiden mukaisesti. Toimintaympäristön takia, nimeän Kotkan Festaripakan Puistopakka toiminnaksi. Alla olevaan Puistopakka Kotkaan -taulukkoon olen koonnut tekijöitä, jotka on hyvä huomioida nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiseksi Kotkassa.

Puistopakka Kotkaan		
Historiaa Seinäjoelta	Tehtävät	Tulevaisuudessa
<p>Seinäjoella nousi huoli lasten humalahakuisesta juomisesta sekä järjestys-häiriöistä festivaalien aikaan.</p> <p>Toimintaa kehittämässä lupaviranomaiset, vapaaehtoistoimijat, vanhemmat, nuoret, tapahtumanjärjestäjä, kaupat, ravintolat</p> <p>Festaripakkatoiminta pohjautuu THL:n Pakkamallin sekä Seinäjoen Festaripakkamallin mukaiseen työhön</p> <p>Kehitystyö Festaripakkamallissa tapahtui Pakkastyöverkostossa ja toimintoja kehitetään edelleen</p> <p>THL:n verkkosivuilta löytyy materiaaleja. Pakkaverkkokoulutusta sekä kattavia paketteja eri toimintoihin.</p> <p>Pakkamallin mukainen Festaripakka toimii prosessina ja laajenee paikakunnan tarpeiden ja resurssien mukaan</p> <p>Kotkassa vastaavaa toimintaa kutsutaan Puistopakka nimellä.</p>	<p>Puistopakka toiminnan ydin on ehkäisevän päihdetyön menetelmin turvata nuorten vastuullista juhlamista puistoissa, ei varsinaisella Meripäiväalueella</p> <p>Kokonaiskoordinointi eri toimintojen yhteensovittamiseksi ja toimijoiden tueksi. Perustettava selviämisasema, jotta nuori voidaan sijoittaa tarvittaessa sinne, helpottamaan viranomaisten työtä.</p> <p>Turvallisia aikuisia Kotkan alueen puistoihin turvaamaan nuorten vastuullista juhlamista</p> <p>Huoltajat tietoisiksi, että on tärkeä tietää missä oma nuori Meripäivien aikaan on.</p> <p>Kootaan nuorten sisältötoiveet Kotkan Meripäivien osalta ja nuoret suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa itse, yhdessä kaupungin sekä hyvinvointialueen eri toimijoiden kanssa</p>	<p>Kotkassa on käytössä oma Festaripakkamalli. Puistopakka – Askelmerkit nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiseksi Kotkan Meripäiville</p> <p>Varataan riittävät resurssit toiminnan koordinointiin kaupungin sekä hyvinvointialueen budjetteihin. Tiivis yhteistyö Meripäivien tuotantotiimin, viranomaisten sekä järjestökentän kesken.</p> <p>Turvallisia ja vastuullisia aikuisia koulutetaan Walkers toiminnan, Ehyt ry. sekä nuorisotyön keinoin ja tämä on vakiintunutta toimintaa</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön menetelmien mukaista tiedottamista huoltajille sekä nuorille.</p> <p>Nuorille toteutetaan vuosittain kyselyt, missä heidän toiveitaan kuullaan. Tässä hyödynnetään digitaalisia menetelmiä sekä Walkers toiminnan kautta kentältä saatuja tietoja sekä muita nuorisoyllisiä keinoja (osallisuus- ja yhteisömenetelmiä).</p> <p>Puistopakalla on yhtenäinen visuaalinen ilme, joka on suunniteltu yhdessä nuorten kanssa – Nuorilta – Nuorille periaatteella. Toimintoja suunnitellaan nuoria kuunnelen ja heidän kanssaan yhdessä tehden. Nuorten osallistaminen Puistopakkatoiminnassa on ydinteema.</p> <p>Puistopakkatoimintoja laajennetaan systemaattisesti ulottumaan viikonloppuihin sekä muihin juhlatapahtumiin Kotkassa.</p>

Taulukko 5. Puistopakka Kotkaan (Halinen Heljä 2023)

Puistopakassa turvataan ehkäisevän päihdetyön menetelmin nuorten vastuullista juhlamista Varsinaisen festivaalialueen ulkopuolella. Tavoitteena on, että toimintamalli on käytössä yleisesti Kotkan kaupunkitilassa. Kokonaiskoordinointi toimintojen yhteensovittamiseksi ja toimijoiden tueksi on tärkeää. Kotkaan on perustettava Kotkan Meripäivien ajalle nuorten selviämisasema, jotta nuori voidaan sijoittaa tarvittaessa sinne, jos huoltajaa ei saada kiinni. Tämä helpottaa viranomaisten työtä. Turvallisia aikuisia tarvitaan kohtaamaan nuoria Kotkan puistoihin ja festivaalialueen ulkopuolelle. Huoltajat on saatava tietoisiksi mitä Kotkan Meripäivien aikana

puistoissa tapahtuu. Huoltajan velvollisuus on tietää missä oma nuori Kotkan Meripäivien aikana on. Ensisijassa alaikäiset ovat aina huoltajiensa vastuulla.

Nuorten toiveet Kotkan Meripäivien sisällöstä on tärkeä koota yhteen. Nuoret osallistetaan suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhdessä eri toimijoiden kanssa. Tulevaisuuden toivottuja näkymiä: Se, että Kotkassa on käytössä oma Festaripakkamalli, jota kutsutaan nimellä Puistopakka. Nimi on tilaajan hyväksymä.

Keskeistä olisi budjetoida riittävät resurssit toiminnan koordinointiin ja toteutukseen Kotkan kaupungin sekä Kymen hyvinvointialueen osalta. Tämä tarkoittaa kohdennettuja toimia henkilöstön resurssoinnin ja toimintojen rahoituksen suhteen. Tiivis yhteistyö Kotkan Meripäivien tapahtumatuotantojen, viranomaisten sekä järjestökentän kesken on olennaista.

Turvallisia ja vastuullisia aikuisia koulutetaan esimerkiksi järjestöjen toimesta (ehdotukset taulukossa) tai nuorisopalveluiden omana toimintana. Tavoitteena on vakiintunut toiminta. Jatkuvana toimintana toteutetaan ehkäisevän päihdetyön menetelmien mukaista tiedottamista huoltajille sekä nuorille. Nuorille toteutetaan vuosittaiset kyselyt, missä heidän ajatuksiaan kuullaan, hyödyntäen digitaalisia menetelmiä, toiminnan kautta kentältä saatuja tietoja sekä muita nuorisotyöllisiä kanavia. Osallistavat ja yhteisölliset keinot ovat toimintojen keskiössä.

Puistopakalla on jatkossa selkeästi tunnistettava yhtenäinen visuaalinen ilme, joka on suunniteltu yhdessä nuorten kanssa. Toimintoja suunnitellaan ja toteutetaan nuoria kuunnellen ja heidän kanssaan yhdessä. Puistopakka toteuttaa laadukasta ehkäisevää päihdetyötä nuoria osallistaen. Toimintoja laajennetaan systemaattisesti ulottumaan viikonloppuihin sekä muihin juhlatapahtumiin Kotkassa.

8 ARVIOINTI

8.1 Kehittämistehtävän luotettavuus

Pyrin kokoamaan tähän kehittämistehtävään keskeistä lainsäädäntöä, toimintaa ohjaavia asiakirjoja, kaupungin raportointitietoja sekä kuvaamaan niiden ja aineiston pohjalta keskeisiä ehkäisevän päihdetyön käyttökelpoisia menetelmiä. Haastattelin asiantuntijoilta, jotka olivat tapahtumatuotantojen, turvallisuuden ja ehkäisevän päihdetyön osaajia. Koen, että kirjaamani tiedot ovat tutkimuksellisesta näkökulmasta luotettavia. Valikoin tarkoituksenmukaisti nämä asiantuntijat.

Havainnointi nuorten parissa toimi tutkimusta vahvistavana tekijänä. Havainnoinnilla on oma roolinsa kohderyhmän äänenä. Kun puhutaan osallisuuden ja yhteisöllisyyden tärkeydestä, on tulokulmaa hyvä sitoa kehittämistehtävän tutkimukselliseen osuuteen. Otos oli vähäinen, mutta suuntaa antava ja vahvasti kehittämistehtävän haastattelun tuloksia.

Tarve opinnäytetyölle oli noussut nuorten huolestuttavasta päihdekäyttäytymisestä Kotkassa. Tilaustyö rajattiin koskemaan ehkäisevää päihdetyötä, Kotkan Meripäiviä ja ehkäisemään nuorten turvattomuutta festivaalien aikana. Tilaaja pyysi selvittämään olisiko Seinäjoella toteutettava Festaripakka mallinnettavissa Kotkaan ja mitä se vaatisi. Rajasin ehkäisevän päihdetyön ja valtakunnallisen Pakka-mallin osalta pois nikotiinituotteet, huumeet sekä rahapelaamisen. Alkoholi näyttää vahvimmin Kotkan ehkäisevän päihdetyön haasteena. Haaste on esillä myös Kotkan Meripäivien jalkautuvan työn raportoinnissa. Sivusin kuitenkin kannabiksen käyttöä kouluterveyskyselyn osalta kuvatessani kotkalaisten nuorten elämään liittyviä indikaattoreita, koska kannabiksen käyttö on myös yleistynyt trendi Kotkassa.

Haastatteluin ja havainnoinnein kokosin tietoa ennakoidakseni tulevia haasteita. Tämä onnistui vain osittain työntekijävaihdosten vuoksi. Tutkimusmenetelminä haastattelut ja havainnointi osoittautuivat muutoin hyväksi valinnaksi työn toteuttamiselle. Onnistuin valitsemaan keskeiset henkilöt haastateltaviksi. Haastattelut toimivat kokonaisuutena hyvin. Koehaastattelun pitäminen oli toimiva ratkaisu. Opin käytännössä paljon siitä, mitä kaikkea haastattelussa tulee ottaa huomioon. Tein huolelliset etukäteissuunnitelmat, toimivat aikataulut ja kysymykset olivat toimivia sekä tekninen toteutus onnistui suunnitellusti. Teams-ohjelman kautta tapahtuva suora

litterointi ei onnistunut. Tämä vaatii harjaantumista. Koin, manuaalisen litteroinnin vahvistaneen aineiston tuntemusta. Haastattelujen osalta minun olisi pitänyt tuntea Pakka-malli paremmin.

Havainnointien osalta etukäteissuunnitelmat ja toiminta vaativat eettistä pohdintaa. Havainnoissa toimintaa alle 15-vuotiailta pitää pyytää huoltajien lupa. Valitsin havainnointiin lähempänä 18-vuotta kuin 13-vuotta olevia nuoria. Varmistin asian kysymällä oliko nuori perusvai toisen asteen koulussa. Perusastetta käyvien osalta pidättäydyin tekemästä havainnoista.

Seinäjoen Festaripakka -haastattelussa toteutin vertaisarviointiin pohjautuvaa näkökulmaa, mutta varsinaisesta benchmarkkausta en toteuttanut. Koin tärkeäksi selvittää lähtötilannetta, miten ja miksi Festaripakka toteutettiin käytännössä. Päätelin jo etukäteen siitä olevan hyötyä Kotkassa luotavan mallin pohjaksi. Sain haastattelusta olennaista teoriatietaa kehittämistyöhön, mutta käytäntöön sovellettava tieto jäi puuttumaan. Toiminnan käynnistäjät olivat vaihtaneet toisiin työtehtäviin tai siirtyneet eläkkeelle. Seinäjoella Festaripakan käynnistämiseen liittyvä hiljainen tieto oli kadonnut ajan saatossa.

Aineiston analyysiin kehitin toimintatavan, joka palveli kehittämistyöni päämääriä ja oli riittävän konkreettinen. Tulostin haastatteluaineiston. Ydinteemat kokosin A2 kartongeille. Nimesin haastatteluaineiston H1-H5 ja HN1-HN2 merkinnöin. Etenin huolellisesti yhteenvetoja tehden ja teemojen tulokulmaa vaihtaen. Suoriuduin tästä kohtuullisesti. Analysoitavat tulokset nousivat selkeästi esille. Haastattelu- ja havainnointimateriaalit hävitän asianmukaisesti, kun opin näytetyö on hyväksytty.

8.2 Tilaajan arvio

Kts. Liite 4.

9 POHDINTAA

Yhteiskunnan tasolla panostetaan ehkäisevään päihdetyöhön ja päihdehaittojen ehkäisyyn merkittävien resurssien ja kyseessä on laaja asiakokonaisuus. Ennen opinnäytetyön tekemistä, en tiennyt miten laajasta kokonaisuudesta on kyse. Koin suurimpana haasteena kehittämistehtävässäni rajaamisen, luodakseni tiiviin ja informatiivisen tietoperustan, jonka pohjalle kehittämisehdotukset rakennan.

Tulokset tuovat tilaajan palautteen mukaan lisäarvoa Kotkassa ehkäisevän päihdetyön toteuttamiselle ja nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiselle. Kotkan Meripäivät ovat koko yhteisön tapahtuma. Kotkan Meripäivien tapahtumatuotanto ei kannu vastuuta nuorisotyöstä, vaan huoltajat, Kotkan nuoret työryhmän ammattilaiset ja nuoret kohderyhmänä on otettava mukaan. Tilaajan näkökulmasta tämä vaatii keskusteluja resursseista ja työajoista.

Tutkimuskysymykseen siitä, miten nuoret tulisi huomioida vastuullisen juhlimisen osalta, löysin hyviä tieteellisiä lähteitä ja toin esille nuorten osallisuuden ja yhteisöllisen toiminnan tärkeyden. Osasin poimia lähteistä olennaisimmat asiat omaa työtäni edistäen. Kehittämistehtävässä löysin keskeisiä ja käyttökelpoisia toimia, jotka hyödyttävät tilaajan tarpeita myös saamani palautteen mukaan.

Opin valtakunnallisesta ohjauksesta ja kaupungin päätöksentekojärjestelmästä paljon uusia asioita. Opini lainsäädännön, strategioiden, ohjeistusten, sekä ehkäisevää päihdetyötä ohjaavien toimijoiden yhteyden. Oivalsin osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkityksen toimintojen kehittämisessä. Osallisuudessa olennaista on kohderyhmän mukaan ottaminen jo suunnitteluvaiheessa. Sisäistin, että tämä on olennaisinta yhteisöpedagogiikassa.

Kehittämisehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia. Nähtäväksi vielä jää, miten päätöksentekijät niihin vastaavat. Kehittämisehdotuksissa keskityin käytännönläheiseen tasoon. Ei ole tarkoituksenmukaista tehdä yksityiskohtaisia suunnitelmia toimijoiden puolesta. Etukäteen ei ole mahdollista tietää, mitkä toimijat kehittämisehdotuksiin tarttuvat vai tarttuuko kukaan. Oma vahva kokemukseni on, että prosessinomainen eteneminen turvaa osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen toimijoille ja takaa toiminnan aidot lähtökohdat.

Opin, että lainsäädännön lisäksi ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden toteutuminen vaatii yhteisen tahtotilan kaupungin päättäjiltä sekä kaupungin ja hyvinvointialueen toimijoilta. Talousarvioihin on perusteltua laatia budjetit siitä, miten tätä toimintaa kehitetään systemaattisesti, tehokkaasti ja pitkäjänteisesti. Tahtotilan tärkeyttä korosti myös tilaaja arviossaan.

Meripäiviä on vietetty jo yli 60-vuoden ajan. Haasteeksi nousee nuorten kokoontuminen Meripäiväalueen ulkopuolelle. Nuoret viettävät aikaa kokoontuen, vailla heitä suojaavia aikuisia. Varsinaisella festivaalialueella järjestyshäiriöitä ei ilmene. Kotkan Meripäivien tapahtumatuntojen ja turvallisuusviranomaisten perinteikäs yhteistyö ovat luoneet varsinaisesta tapahtumasta turvallisen ja toimivan kokonaisuuden. Tapahtuma-alueen ulkopuolella puolestaan on levotonta. Puistopakan mukaisin toimin ilmiöön on mahdollista puuttua.

Kotka on kaupunkina ja toimintaympäristönä haastava, koska päihteiden käyttö on varsin liberaalia. Kotkan sijainti toimii myös riskitekijänä, päihteiden liikkuvuuden näkökulmasta. Kotkalaiset nuoret käyttävät humalahakuisesti päihteitä muun maan keskiarvoa useammin, mikä tuli esille kouluterveyskyselyn tuloksista. Kotkassa on otettava nuorten kasvun ja kehityksen vaarantuminen vakavasti, koska kaupungin, hyvinvointialueen ja huoltajien tehtävä on huolehtia nuorten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Olennaista on tukea huoltajien kasvatustehtävää ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä. Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen toimijoiden kanssa on perusteltua, jotta korjaavia toimia ei tarvittaisi. Vastuuta on myös nuorilla itsellään. Siksi nuoret tarvitaan mukaan luomaan Puistopakkaa.

Kotkan Meripäivien aikana aikuisten tehtävä on turvata nuorten vastuullista juhlamista. Tämä tarkoittaa vahvaa viestintää huoltajille ja yhteistyökumppaneille. Ulkopuolelle ei pidä jättää myöskään anniskeluravintoloita. Opinnäytetyötä tehdessä opin, että Ehyt ry:ltä löytyy tähän paljon valmista materiaalia. Järjestökentän osaamisen tunnistaminen on kiinteä osa yhteisöpedagogin ammattiosaamista. Nuoria kohtaavien aikuisten tulee olla osaavia ja koulutettuja. Järjestöistä löytyy osaamista myös tähän. (EHYT ry., Aseman lapset ry, Suomen Punainen Risti). Vastuu vapaaehtoisten kouluttamisesta ja koordinoinnista ei voi kuitenkaan olla pelkästään järjestöillä, vaan vastuu on kaupungilla.

Haastattelujen myötä selvisi, että selviämisaseman järjestäminen alaikäisille on tärkeää. Näin pystytään vähentämään viranomaisten ylimääräistä työtä ja toimia kotkalaisia nuoria turvaten, jos vanhempia ei tavoiteta. Selviämisasematoiminnan järjestämisvastuu on lainsäädännön mukaan hyvinvointialueilla. Tämä korostaa entisestään kunnan ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön tärkeyttä.

Kotkan päihdemyönteiseen kulttuuriin on olennaista puuttua. Tätä ilmiötä kuvasin muun muassa aineistoissa käytettyjen lehtiartikkelien muodossa. Toimin näin avatakseni kotkalaisen päihdemyönteisen kulttuurin taustatekijöitä. Päihdemyönteisen kulttuurin yksi ulottuvuus on se, että vanhemmat välittävät nuorille alkoholia, mikä käy ilmi opinnäytetyön muusta aineistoista. Aineistoissa käsitellään myös nuorten "Juissipurkki-ilmiötä". Tämä osoittaa, että alaikäiset saavat haltuunsa alkoholia Kotkassa. Alkoholin välittäminen alaikäiselle on laitonta. Tästä syystä myös huoltajat on hyvä ottaa nuorten lisäksi mukaan Puistopakan toteuttamiseen.

Tapahtumaa ennen ja sen aikana tulee valvontaviranomaisten kanssa tehdä tiivistä yhteistyötä. Ehkäisevän päihdetyön tulevaisuus näyttää lupaavalta, koska laki ehkäisevästä päihdetyöstä on velvoittavaa lainsäädäntöä ja koskee kaikkia kaupungin ja hyvinvointialueen toimijoita. Haastatteluja tehdessä opin, että uuden toimintamuodon käynnistämisen yhteydessä on olennaista pitää kirjaa tehdyistä toimista, jotta tekijöiden vaihtuessa hiljainen tieto ei katoa. Tämä luo mahdollisuuden jatkossa myös vertaisarviointiin. Hyödynnettävyyttä lisää se, että toimintamalli on mahdollista ulottaa toisille paikkakunnille. Toimintamallia voi hyödyntää eri-ikäisten ihmisten kanssa, osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmasta Pakka-mallin mukaisesti. Opinnäytetyön tietoperustaan tutustumisen, havainnoinnin sekä haastattelujen analysoinnin myötä opin, että on olemassa hyväksi havaittuja toimintamalleja, joita voidaan lähteä toteuttamaan Kotkassa ja myös muilla paikkakunnilla.

Päihdekasvatus on ensisijaisesti kodin tehtävä, huoltajien kasvatusvastuulla on käydä keskusteluja päihteistä ja niiden vaikutuksista nuoren kasvuun ja kehitykseen. Huoltajia tulee tukea tässä kasvatustehtävässä, jakamalla heille ajanmukaista tietoa päihteistä ja riskitekijöistä. Täysi-ikäiset voivat juoda alkoholia, alaikäiset eivät. Kehittämistehtävän tietoperustaan tutustuessani opin, että esimerkeiksi pelkkä valistus ei ole riittävää. Asiasta on tärkeä luoda yhteistä vuoropuhelua eri toimijoiden kanssa yhdessä, koska se on havaittu toimivaksi menetelmäksi.

Keskeistä on ottaa nuoret mukaan toteuttamaan heille suunnattua toimintaa, näin saadaan heidät osallistettua parhaiten ennaltaehkäisevään päihdetyöhön pitkäjänteisesti sekä heitä kiinnostavalla tavalla. Nuorten ohjaustyön keskiössä on osallisuus ja yhteisöllisyys. On pyrittävä yhdessä tuottamaan vastuullisen juhlimisen kulttuuria, jossa nuoret itse ovat määrittelemässä mitä se heille tarkoittaa ja nuoret toimivat aktiivisina toiminnan toteuttajina. Ryhmäpaine on käännettävä niin, että on hienoa olla selvin päin. Nuorille on tärkeä tarjota niin kouluarjessa kuin vapaa-ajallakin turvallisia aikuiskontakteja. Nuorten kanssa suunnitellaan ja toteutetaan vaihtoehtoisia toimintaa aikoihin, jolloin päihteitä käytetään.

Kotkan Meripäivien lisäksi tulee paikallisesti huomioida koulujen päätösjuhlaviikonloput ja muut juhlapäivät. Turvallisia aikuisia tarvitaan sinne, missä nuoret aikaansa viettävät esimerkiksi puistoihin ja ostoskeskus Pasaatiin. "Puistopakka siellä missä nuoret on!" Nuoret haluavat viettää aikaa toisten nuorten parissa, siksi työn pääpaino pitää olla nuorten yhdessä tekemisessä ja osallistamisessa itseään koskeviin toimintoihin.

"Onhan tääl Pasaatissa ihan kiva, mut välillä tosi rauhatonta" HN2.

Kehittämistyön loppupäätelmäksi totean, että Kotkan kaupungin ja hyvinvointialueen toimijoiden on hyvä laatia yhteiset käytännöt ehkäisevän päihdetyön toimintoihin. Pakka-mallin mukaiset kysyntä- ja tarjontatyöryhmät olisi hyvä perustaa. Tämä toimisi perustana myös Puistopakalle sekä ehkäisevän päihdetyön yhteisen tahtotilan aikaansaamiselle. Pitää muistaa, että THL:n opas ehkäisevästä päihdetyöstä korostaa kunnan ja hyvinvointialueen vastuuta turvata ehkäisevälle päihdetyölle lain mukainen rakenne, riittävät osaaminen, riittävät toimivaltuudet ja riittävät resurssit. Tämän lisäksi nuorisotyölliset menetelmät pitäisi tehdä kaupungissa näkyviksi. Puistoihin ei tarvita lisää poliiseja ja vartijoita, vaan nuorisotyötä. Kohtaava työote, osallisuustyö ja yhteisölliset menetelmät ovat nuorisotyön vahvinta osaamista. Päätöksentekijöiden tahtotilan ehkäisevässä päihdetyössä ja nuorisotyössä näyttää vain toiminnalle määrätietoisesti luodut puitteet.

10 LÄHTEET

- Blad, Aija 2019, 5. "Osallisuus on kuitenkin nuorten" nuorten osallisuuden kehittäminen Pakka-toimintamallissa. Hämeenlinnan korkeakoulukeskus. Opinnäytetyö. Viitattu 19.3.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019121025858>
- EHYT ry. 2022. Kulttuuri ja päihteet selvitys. Viitattu 16.11.2022. <https://ehyt.fi/tuotekategoria/raportit-ja-tutkimukset/>
- Etelä-Kymenlaakson karttapalvelu 2022. Viitattu 23.11.2022. <https://karttapalvelu.kotka.fi/#>
- Finland Festivals ry. 2023. Kävijätilastot 2022. Viitattu 4.5.2023. <https://festivals.fi/tilastot/>
- Helmiö, Susanna 2010, 11, 30. Yhteisöllisyys nuorten ehkäisevässä päihdetyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö. Opinnäytetyö. Viitattu 29.3.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010052610583>
- Himmelä, Herkko 2012. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vaikutus nuorten hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 21.3.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012111915531>
- Kallio, Honkatukia & Valtonen 2022. Nuoruuden tiheän elämänvaiheen tutkiminen korona-aikana – eettis-metodologisia reflektioita. Jenni Kallio, Päivi Honkatukia & Annika Valtonen (toim.). Eettisesti kestävätkä tutkijantaidot edellyttävät soveltamista ja vuorovaikutusta. Nuorisotutkimus 2/2022, 3–23. Viitattu 24.4.2023.
- Kivimäki, Petri & Lönnblad, Kirsi 2023. Kieltolaki aloitti salakuljettajien juhlat – näin meren yli virtasi vuodessa miljoonia litroja 96-prosenttista pirtua. 15.1.2023. Viitattu 8.5.2023. <https://yle.fi/a/74-20012710>
- Kotkan kaupunki 2021. Hyvinvointilautakunnan pöytäkirjan liite 19.10.2021 liite. §135 THL:n Kouluterveyskyselyn tulokset 2021. D/2835/00.01.02/2021 https://hallijulkaisu.kotka.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/pk_asil_tweb.htm?+bid=12903
- Kotkan kaupunki 2021. Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointisuunnitelma. Viitattu 26.10.2022. <https://www.kotka.fi/hyvinvointi/hyvinvointikertomus/>
- Kotkan kaupunki 2022. Kotka 2030. Viitattu 16.10.2022. <https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/>
- Kotkan kaupunki 2022. Kotkan kaupungin hyvinvointikertomus vuosiraportti 2021. 7.3.2022. viitattu 19.3.2023. <https://www.kotka.fi/hyvinvointi/hyvinvointikertomus/>
- Kotkan kaupunki 2022. Kotkan Meripäiväraportti etsivän työn Meripäivätiimin sekä sisäisen turvallisuuden viranomaisten toiminnan näkökulmasta 2022. Kotkan kaupunki, terveyden ja hyvinvoinnin vastuualue 17.8.2022, 1–6)
- Kotkan Kaupunki 2022. Kotkan Nuoret työryhmän muistio 10.10.2022, 1–3. Viitattu 8.12.202. Ei julkaistu.
- Kotkan kaupunki 2022. Päätöksenteko. Viitattu 20.11.2022. <https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/paatoksenteko/>

- Kotkan kaupunki 2022. Strategia ja ohjelmat. Viitattu 20.11.2022.
<https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/strategia-ja-ohjelmat/>
- Kotkan Meripäivät 2023. Viitattu 14.4.2023.<https://meripaivat.com/>
- Kuntalaki 2015/401, 1§. Viitattu 2.12.2022.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kykkänen, Valtteri 2018. Kotkan kaupunkipuisto on Suomen paras - palkittuun maisemaan kuuluvat meri, joki ja lehmusten varjostama bulevardi. Kymen Sanomat 19.10.2018.
<https://yle.fi/a/3-10464475>
- Kymenlaakson hyvinvointialue 2023, 1,4,9.Viitattu 4.3.2023. Osallisuus hyvinvointialueella. Ei julkinen.
- Kymenlaakson turvallisuusohjelman kertomus osa 2022–2023. Viitattu 12.4.2023.
<https://res.cdn.office.net/midgard/versionless/fluentui-resources/1.0.17/assets/item-types/32/pptx.svg>
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 2015/523, § 4, 5 ja 6.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>
- Laminsivu, Saana 2022. SATAMAPERKELE! Satamasta syntyi Kotka. 8.2.2022.
https://smu.fi/uutiset/satamaperkele-satamastasyntyi_kotka/
- Opetushallitus 2023. Yhteisöllisyys. Viitattu 17.4.2023. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2021. II Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät, 2.painos. Tallinna: Printon Trükikoda, 59–60.
- Puusa, Anu 2021. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.). Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät, 2.painos. Tallinna: Printon Trükikoda, 103–140.
- Rautoma, Heini 2022. Kotkan Meripäivien 60-vuotistaivalta juhlittiin poliisin mukaan rauhallisesti- kävijämäärä yllätti järjestäjät iloisesti. Yleisradio 1.8.2022. Viitattu 29.9.2022.
<https://yle.fi/a/3-12558000>
- Seinäjoen kaupunki 2022. Festaripakka. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.seinajoki.fi/hallinto/hyvinvoinnin-edistaminen/ehkaiseva-paihde-tyo/festaripakka/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Päihde- ja riippuvuusstrategia – Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17. s.15, 17, 18. Viitattu 19.11.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9891-9>
- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra 2023. Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja. Viitattu 30.11.2022. <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/#yhteisollisyys-ruokkii-uusia-toimintatapoja>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Ehkäisevä päihdetyö–opas kunnille ja hyvinvointialueille. Viitattu 27.11.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-825-5>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022, Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön. Viitattu 21.10.2022. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/verkko-pakka-ehkaisevaan-paihdeytohon>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Viitattu 26.11.2022 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholipolitiikka/alkoholipoliittiset-menetelmat>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön Viitattu 23.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/verkko-pakka-ehkaisevaan-paihdeytohon>

Turkka, Heikki 2023. Päihteiden ongelmakäyttöön puuttuminen vaatii nuoruuden ymmärrystä. Asemanlapset ry. 16.2.2023. Viitattu 1.3.2023. <https://asemanlapset.fi/blogit/nuorten-paihteiden-ongelmakayttoon-puuttuminen-vaatii-nuoruuden-erityispiirteiden-ymmarrysta/>

HAASTATTELUT:

Kaikki haastattelut toteuttanut Heljä Halinen

Turvallisuudesta vastaava asiantuntija (H1), 2022. Teams 28.11.2022.

Festaripakkamallin asiantuntija (H2), 2022. Teams 2.12.2022.

Tapahtumatuotannon asiantuntija (H3) 2022. Teams 15.12.2022.

Pakkamallin asiantuntija (H4) 2022. Teams 21.12.2022.

Paikallinen ehkäisevän päihdetyön asiantuntija (H5) 2023. Kotka 21.3.2023.

Havainnointi

HN1 ja HN2 yli 15-vuotiaat nuoret 2023. Kotka 27.1.2023.

LIITTEET

Liite 1. Nuorten päihteiden käyttö huolettaa Kotkassa

Nuorten päihteiden käyttö huolettaa Kotkassa – Nuorilta saatetaan pyytää seksuaalisuuteen liittyviä palveluja alkoholia vastaan

Nuorisokoortuu tällä hetkellä erityisesti kauppakeskus Pasaatissa ja sen läheisyydessä Kotkan torilla. Arkistokuva. LINDA VAROMA

Jopa 12-vuotiaita on joutunut vatsahuuheluun. Nuorisotyön ammatillaiset nimeävät koronan pääsyyksi nuorten lisääntyneille päihteidenkäyttöön liittyville ongelmille. Nuoret jäivät yksin nuorisotilojen sulkeutuessa ja ovat vasta tänä keväänä palanneet julkisille paikoille.

Siiri Puukka

Eilen 17:39 | Päivitetty eilen 18:27

1.6.2022

Nuorten tilanne ja päihteiden käyttö huolestuttaa nuorisokoortu- ja päihdetyön ammatillaisia Kotkassa.

Erityinen huoli on nuorten tyttöjen päihteiden käytöstä, joka ei rajoitu pelkästään viikonloppuihin, kertoo Kotkan kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori **Hanna-Kaisa Lähde**.

Huoli nousi ammattilaisilla esiin jo syksyllä 2020, kun nuorten keskuudessa havaittiin vakavampaa levottomuutta ja päihteiden käyttöä Karhulan alueella. Nyt ilmiö on huomattu muualakin Kotkassa.

Tuntuu, että alkoholi on tullut uutena trendinä nuorille erityisesti tämän kevään aikana., sanoo Kotkan kaupungin nuorisotyön liikkuva nuoriso-ohjaaja **Mikko Kiri**.

Kiri jalkautuu kolmesta neljään kertaa viikossa nuorten pariin kaupungille ja on hyvin perillä siitä, mitä paikallisille nuorille kuuluu.

Olemme huomioineet, että alkoholin juontia ja päihdekokeiluja on entistä nuoremmilla, kuudes- ja seitsemäsluokkalaisilla.

Nuorten päihteidenkäyttö on ollut niin humalahakuista, että jopa 12-vuotiaita on joutunut vatsahuuhteluun, nuorisotyöntekijät kertovat.

Alkoholin käyttö on esillä kaupungin keskuksissa, enää ei häpeillä aikuisten edessäkään. Puhun Juissi-purkki -ilmiöstä: kirkasta alkoholia sekoitetaan Juissi-purkkeihin ja sitä naukkaillaan varsinkin Karhulan ja Kotkan torilla ihan aikuisten nähden, Kiri selittää.

Kuvitellaan, että aikuiset eivät ymmärrä, mitä siinä ympärillä tapahtuu.

Seksuaalisilla teoilla alkoholia

Huolta herättää itse päihteiden käytön lisäksi se, mistä päihteet tulevat ja miten.

Meillä ei ole takeita, etteivätkö nuoret tytöt käyttäisi tällä hetkellä kehoaan maksuvälineenä. Olemme kuulleet huhuja nuorilta itseltään asiasta ja sosiaalisen median puskaryhmissä kulkee tarinoita, että aikuisilta on pyydetty alkoholin hakemista. Vastikkeeksi nuoret ovat sanoneet, että voivat näyttää vaikka rinnat; sanoo Kiri.

Alaikäiset nuoret saattavat siis vaihtaa seksuaalisia tekoja välitettyyn alkoholiin. Ilmiö kohdistuu erityisesti tyttöihin.

Suomessa seksuaalisen kanssakäymisen yleinen suojaikäraja on 16 vuotta. Tätä nuorempien ei katsota voivan antaa pätevää suostumusta sukupuoliyhteyteen tai muuhunkaan seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa, vaan kyseessä on seksuaalinen hyväksikäyttö.

Tämä on tällä hetkellä valtakunnallinenkin ongelma, mitä omista verkostoistani kuulee, sanoo Kiri.

On myös hyvä muistaa, että seksin osto alle 18-vuotiaalta on rikos. Jo pelkkä seksin ostoyritys alaikäiseltä on rikoslain mukaan rangaistavaa. Vastuu on seksin ostajalla, eikä alaikäistä rangaista seksin myynnistä. Seksin ostaja voi olla myös alaikäinen, toteaa Lähde.

Tilanteeseen toivotaan huoltajien reagointia. Tärkeintä on, että huoltajat saavat tietoa siitä, että meillä on moniammatillisella porukalla iso huoli heidän lapsistaan, Lähde painottaa.

Huoltajalla on suora kontakti omaan nuoreensa, ja huoltajat ovat tervetulleita katsomaan tilannetta esimerkiksi Pasaatille, hän lisää.

Korona-aika lisäsi levottomuutta

Kiri ja Lähde ovat yhtä mieltä siitä, että lisääntyneelle päihteiden käytölle ja levottomuudelle löytyy todennäköisimmin syy korona-ajasta. Rajoitusten myötä nuorisotilat ovat olleet pitkiä aikoja kiinni ja nuorilta on puuttunut paikka kohdata turvallisia aikuisia.

Osa nuorista on voinut ajautua päihteidenkäyttöä mahdollistavaan aikuisseuraan.

Nuoret ja aikuiset päihteidenkäyttäjät viettävät paljon aikaa samoilla alueilla. Se tarkoittaa yleensä ilmiötasolla sitä, että aikuiset saattavat välittää päihteitä nuorille helpommin kuin omat huoltajat, Lähde sanoo.

Koronan takia nuorison parissa tehty työ siirtyi pääosin nettiin. Netissä tehtäväkin työ on Kirin mukaan arvokasta, mutta chat-alustat eivät voi täysin korvata kasvokkaista kohtaamista.

Kun aikuiset puuttuvat katukuvasta ja vapaa-ajalta, nuoret jäävät itsekseen ja samalla levottomuus alkaa.

Alamme poimia sen hedelmää, että muutama vuosi on ollut aika levotonta nuorten keskuudessa. Nyt se rupeaa näyttäytymään myös aikuisille, Kiri arvelee.

Ongelmia on siis ollut ennen tätäkin kevättä, mutta nuoret ja heidän ongelmansa ovat olleet aikuisten katseilta piilossa. Tilanne on muuttunut keväällä.

Kun koronarajoitteet poistuivat, porukka siirtyi taas Pasaatiin ja torialueille, Lähde toteaa.

Huoltajien vastuu

Kauppa-keskus Pasaati on aiemminkin ollut monien nuorien kohtaamispaikka, mutta korona-aikana kauppa-keskuksessa oloa rajoitettiin. Nyt Pasaatiin kerääntyy nuoria myös naapurikunnista.

Kirin mukaan on hyvä asia, että nuoret kokoontuvat torien ja kauppa-keskusten kaltaisilla julkisilla paikoilla.

Nyt nuoret ovat näkyvillä ja voimme ammattilaisina tarkkailla ilmiöitä, joita nuorten parissa tapahtuu. Tietysti tapahtuu tyhmiä asioita, mutta mielestäni oli todella pelottavaa, kun keskustalualue oli täysin tyhjä nuorista, vaikka tiesimme, että alueella asuu nuoria, hän muistelee.

Nuorten tilanteen ratkaisemiseksi toivotaan yhteistyötä kodin kanssa ja peräänkuulutetaan huoltajien vastuuta. Nuorisotyö tai viranomaisten puuttuminen ei riitä nuorten auttamiseksi.

Meidän täytyy olla enemmän läsnä. Toivomme, että vanhemmat olisivat vielä enemmän kiinnostuneita nuorten asioista. Kaupungilla näkyy todella nuoria ilman kotiintuloaikoja arkisinkin, Kiri antaa esimerkin.

Toivomme, että huoltajat kiinnostuisivat keskustelemaan asioista ja ilmiöistä omien lastensa kanssa, Lähde toteaa.

Liite 2. Haastattelukysymysten sisällöt

Turvallisuudesta vastaavalta asiantuntijalta (H1) kysyin: työroolista ja keitä toimijoita operointiin kuului. Tehtävänimikettä sekä toimivallan laajuuksista. Nuorten roolista isoissa massatapahtumissa ja siitä mitä hyvää nuorten osalta tai heidän parissaan toimivien osalta ilmenee näissä tapahtumissa. Kysyin Festaripakkamalliin liittyen tietääkö hän siitä. Miten Meripäivien aikaista toimintaa olisi hyvä kehittää (nuoret, huoltajat, alueellinen yhteistyö sekä toimijatahoista. Sekä siitä miten hänen näkemyksensä mukaan Festaripakkamallia voisi hyödyntää eri toiminnoissa Kotkassa. Yhteisöllisyydestä, yleisistä ohjeistuksista sekä kotiintuloajoista.

Festaripakkamallin asiantuntijalta (H2) kysyin: milloin, miten ja miksi Festaripakkamallia ryhdyttiin kehittämään ja mitä kokemuksia käyttöönotosta saatiin. Mitkä tahot ovat olennaisimpia Festaripakkamallin toteuttamisessa ja kontaktitavoista. Mitä kehitettävää ja haasteita on ilmennyt. Miten Festaripakkamallia käytetään tällä hetkellä ja ketkä sitä toteuttavat. Miten Festaripakkamallia voisi hyödyntää laajemmin eri toiminnoissa ja paikkakunnilla.

Tapahtumatuotannon asiantuntijalta (H3) kysyin: Kotkan Meripäivistä valtakunnallisena suur-
tapahtumana. Mitä toimintaa nuorille tällä hetkellä järjestetään ja mitkä toimijatahot ovat mukana sekä siitä, miten yhteistyö toimijoiden välillä sujuu. Mitä kehitettävää. Festaripakkamallin liittyen kysyin, tietääkö hän siitä ja miten sitä voisi hyödyntää Kotkan toimintaympäristössä. Sekä muista ideoista, miten nuorten parissa olisi tärkeää toimia, haasteista ja mahdollisuuksista.

THL:n Pakkamallin asiantuntijalta (H4) kysyin: Milloin, miten ja miksi Festaripakkamallia ryhdyttiin kehittämään. Mitä kokemuksia kehittämistyöstä ja käyttöönotosta saatiin. Mitä hyvää ja kehitettävää Festaripakkamallissa on. Haastavimmat osa-alueet. Toimijatahot, jotka hyvä ottaa mukaan yhteistyöhön. Tiedustelin eri paikkakuntien tilanteesta, missä Festaripakkamallia käytetään. Miten Festaripakkamallia voisi hyödyntää laajemmin eri toiminnoissa, tapahtumissa, valtakunnallisesti.

Paikalliselta ehkäisevän päihdetyön asiantuntijalta (H5) kysyin: Miten kuvaisit päihdemyön-
teistä ilmapiiriä ja ilmeneekö sitä Kotkassa. Tärkein yksittäinen ehkäisevän päihdetyön toimi Meripäivillä sekä tärkein kehittämisen kohde tulevaisuudessa. Tulevaisuuden Kotkan Meripäivät alle 29-vuotiaiden nuorten osalta ideaalitalanteessa.

Liite 3. Toimintaehdotus tiedolla johtamisen näkökulmasta

Toimintojen kokonaisorganisoinnin avuksi kokosin tähän Ehkäisevän päihdetyöoppaan 2022 mukaisia tiedolla johtamisen menetelmiä ja toimintaehdotuksia, joita avaan käytännön tasolla. Toimintaehdotukset ovat yleistasoisia, koska kyseessä on prosessinomainen toteutus ja tiedolla johtamisen eri aihealueet riippuvat tehdyistä päätöksistä sekä toteuttajista.

Toimintaehdotukset Kotkan kaupungille Puistopakka-malli	Tiedolla Johtaminen
Tehtävä	Toimet
Sitouta toimijat	Eri tahojen toimijat kootaan yhteen webinaariin ja tarvittaessa useampaan. Nousseita asioita kehitetään työpajoissa.
Koosta tietoperusta	Puistopakka – Askelmerkit nuorten vastuullisen juhlimisen turvaamiseksi Kotkan Meripäiville -opas otetaan käyttöön.
Luo yhteinen ymmärrys tilanteesta	Festaripakkamalli Kotkaan käsitellään kaupungin eri toimielimissä ja työryhmissä
Kuvaa muutostarve	Päätöksen tekijöille tuodaan tiedoksi kouluterveyskyselyn tulokset, nuorten päihteiden käytön osalta tasaisin väliajoin. Päätäjät tietoisiksi velvoittavasta lainsäädännöstä (ehkäisevä päihdetyö) kaikille kaupungin sekä hyvinvointialueen toimijoille. Aikuiset tietoisiksi vastuustaan ja nuorten päihteiden käytön vähentämisen keinoista. Tiedottaen (EHYT ry. materiaaleja hyödyntäen) esimerkiksi vanhempain illoissa.
Kohdenna toimet tarvetta vaativaksi	Laaditaan tarkka projektisuunnitelma tehtävistä toimista eri toimielinten ja työryhmien osalta
Kehitä	Kerätään palautetta nuorilta, eri toimijoilta sekä arvioiden perusteella kohdennetaan toimintaa. Nuoret osallistetaan Meripäivien suunnitteluun ja toteutukseen.
Levitä	Jaetaan viestinnän keinoin tietoa alueen ihmisille järjestelmällisesti. Laaditaan viestintäsuunnitelma, jossa tarkoin mietitään tiedonlevityskanavat.
Vakiinnuta	Pitkäjänteisellä työllä toteutetaan systemaattisesti asioita, jotka toimivat ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden mukaisesti
Seuraa toimintoja	Luodaan mittaristo, joka on yhteneväinen tavoitteiden saavuttamisen kanssa sekä suunnitelmallinen seuranta.
Arvioi toteumaa	Toteumaa arvioidaan kootusti, jotta pystytään huolehtimaan siitä, että eri toimijatahot sitoutuvat toimintaan
Ylläpidä avointa tiedonkulkua	Viestinnän keinoin luodaan avoimen palautteen mahdollisuus alueen asukkaille nuorille, huoltajille sekä eri toimijoille
Viesti missä mennään	Pidetään huolta siitä, että projektin eri vaiheista tiedotetaan eri kanavien kautta järjestelmällisesti
Pidä huolta eettisestä toiminnasta	Päihteiden käyttö on kielletty alle 18-vuotiailta, "päihteet ei kuulu nuoruuteen". Aikuisen tulee tuntea vastuunsa omasta alkoholin käytöstään, varsinkin yleisillä paikoilla. Kunnan tehtävä on huolehtia ehkäisevän päihdetyön toimintojen toteutumisesta ja kuntalaki määrittää sen, että eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvoinnista tulee huolehtia.

Taulukko 6. Toimintaehdotukset Kotkan kaupungille tiedolla johtamisen näkökulmasta. (Halinen, Heljä 2023)

Liite 4. Tilaajan arvio

Opinnäytetyö vastaa annettuun tehtäväksi antoon hyvin. Opinnäytetyössä tarjotaan Kotkan kaupungille toimintamalli, joka olisi vaivaton ottaa käyttöön Kotkan Meripäivien aikana. Opinnäytetyössä tuodaan selkeästi esille lainsäädäntö ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta. Siinä kuvataan hyvin sitä, että vastuu on sekä kunnalla, että hyvinvointialueella. Vastuu Kotkan Meripäivien tapahtuma-alueen ulkopuolisista ilmiöistä ei kuulu tapahtumaa tuottavalle organisaatiolle yksin, vaan vastuu niistä asioista koskee koko yhteisöä. Alaikäisten huoltajilla on myös vastuuta.

Opinnäytetyössä tuodaan myös esille haasteet, jotka liittyvät resursseihin ja nykyisen toteutuksen puutteisiin nuorisotyöllisestä näkökulmasta. Toimijoita ehkä olisi, mutta kukaan ei koordinoi kokonaisuutta. Työaikasuunnittelussa ei huomioida Kotkan Meripäiviä tapahtumatuotantojen ulkopuolella.

Tapahtumatuotannot huolehtivat yhdessä turvallisuusviranomaisten kanssa yleisestä turvallisuudesta tapahtuman aikana. Opinnäytetyö tuo esille sen, että kohderyhmänä juuri nuorten turvallisuuteen ja vastuulliseen juhlimiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Opinnäytetyö tuo esille myös sen, ettei nuoret ole juurikaan mukana toiminnan suunnittelussa.

Opinnäytetyön pohjalta Kotkan kaupungilla on tarvetta laajemmalle keskustelulle sekä resursseista, että tahtotilasta alkaa toteuttaa Puistopakkaa yhtenä ehkäisevän päihdetyön toimintamuotona, niin että ehkäisevä päihdetyö nähdään koko yhteisön yhteisenä asiana, kuten opinnäytetyössä käytetty THL:n opas edellyttää.